

Tento projekt je spolufinancován
evropským sociálním fondem
a státním rozpočtem České republiky.

**Podpora zvyšování vzdělanosti dětí
v zařízeních institucionální péče**

RLZ CZ.04.1.03/3.1.15.2/0267

Ostravská univerzita v Ostravě

STUDIE EVALUACE 06/2008

OBSAH

Úvod	3
1. Výchozí situace	4
2. Projekt Evropského sociálního fondu	10
3. Hodnocení projektu	17
4. Testování	40
Závěr	44

ÚVOD

Studie evaluace vznikla v rámci projektu *Podpora zvyšování vzdělanosti dětí v zařízeních institucionální péče*, CZ.04.1.03/3.1.15.2/0267, jehož řešitelem je Ostravská univerzita v Ostravě. Studie je výstupem klíčové aktivity č. 6 Evaluace projektu.

Studie byla vytvořena v úzké spolupráci s projektovým týmem, který vypracoval podklady pro část vycházející z realizační fáze projektu. Studie mapuje situaci dětí a mládeže, kteří z různých důvodů žijí v zařízeních ústavní nebo ochranné výchovy. Zabývá se obtížemi mladých lidí opouštějících ústavní výchovu v návaznosti na realizovaný projekt. Ve studii jsou shrnuty výstupy z projektu včetně detailního vyhodnocení zpětné vazby od všech účastníků projektu.

Výsledky jednoznačně potvrdily velký zájem mladých lidí, které čeká v bezprostřední době vstup do samostatného života, o nabízený kurz a informace týkající se jejich bezprostřední budoucnosti. Věřím, že Ostravská univerzita bude mít možnost i nadále spolupracovat s cílovou skupinou dětí a mládeže z dětských domovů, diagnostických a výchovných ústavů.

Ing. David Pešek

1. VÝCHOZÍ SITUACE

1.1 Počet dětí v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy

Ne každý má to štěstí, že se narodil v dobře fungující rodině, která se o něho stará. Některé děti musí vyrůstat v různých zařízeních ústavní výchovy. Ústavní výchova nahrazuje výchovu rodičů v rodinném prostředí, kteří se z různých důvodů nemohou o své děti starat. V České republice existují dva typy ústavní výchovy. Děti do tří let jsou umísťovány do kojeneckých ústavů či dětských domovů, které jsou spravovány Ministerstvem zdravotnictví. Děti starší jsou umísťovány do takzvaných školských zařízení, která spravuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Tato zařízení jsou diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou, výchovný ústav a středisko výchovné péče.

Od roku 1999 se počet dětí v institucionální péči neustále zvyšuje. Zatímco ve zmíněném roce žilo v ústavech 6 901 dětí, letos to bylo už 7 600 dětí. Dalšíh více než 1 500 dětí do tří let pobývá v kojeneckých ústavech.

Tab. č 1: Zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy (zdroj ČSÚ, 007)

Typ/Druh zařízení	Ústavy	Lůžková kapacita	Děti			
			celkem	z toho		
				dívky	úplní sirotci	umístění na základě soudního rozhodnutí s ústavní výchovou
Školní rok 2005/06						
Celkem	225	8 237	7 621	3 038	151	6 134
v tom:						
dětský domov	149	5 310	4 869	2 227	54	4 171
dětský domov se školou	29	1 030	815	196	15	646
výchovný ústav	34	1 426	1 400	386	20	1 109
diagnostický ústav	13	471	537	229	62	208
Školní rok 2006/07						
Celkem	229	8 380	7 459	2 980	139	6 112
v tom:						
dětský domov	153	5 423	4 815	2 210	52	4 242
dětský domov se školou	28	959	724	150	15	575
výchovný ústav	34	1 449	1 404	387	53	1 094
diagnostický ústav	14	549	516	233	19	201

Analýza odborníků ministerstva vnitra přinesla mimo jiné údaj, že průměrná doba, po kterou děti zůstávají v dětských domovech, činí 14,5 roku. Znamená, že většina těch, které úřady odeberou rodičům, stráví v ústavu celé dětství a k rodičům se už nevrátí.

1.2 Problematika dětí odcházejících ze zařízení ústavní výchovy

Děti nejsou, přes veškerou vynaloženou odbornou péči pracovníků ústavních zařízení, dostatečně připraveny na vstup do samostatného života. Dosud jim byly poskytovány materiální a sociální jistoty, které najednou, odchodem ze zařízení, končí a mladý člověk zůstává často sám se všemi problémy, které tuto náročnou situaci doprovázejí. Musí si nejen najít zaměstnání a vlastní bydlení, ale především se musí vyrovnat s vlastním hospodařením, trávením volného času, problémy s navazováním nových vztahů, a poté i s partnerským soužitím.

Nedostatky v působení ústavní péče a spolupráce subjektů výchovy

Centrum J. J. Pestalozziho, o.p.s. v Chrudimi provedlo rozsáhlou analýzu nedostatků v působení ústavní péče. Na základě dlouhodobé spolupráce s ústavními zařízeními a výsledků šetření u klientů, specifikoval některé nedostatky v ústavní péči:

- nedostatečné vzdělání pedagogických pracovníků
- absence etopeda, psychologa či psychoterapeuta v zařízení (v zákonných normách není dostatečná opora pro pracovní funkce psychologa, etopeda a psychoterapeuta pro dětský domov)
- problémy s využíváním služeb externího odborníka (ten musí mít smlouvu se zdravotní pojišťovnou, čekací doby jsou dlouhé a nejedná se o okamžitou či pravidelnou pomoc dítěti v krizi).
- chybějící supervize jako prevence vyhoření pracovníků a jako podpora jejich odborného růstu (v rozvinutých zemích je již několik let standardně využívána)
- kolektivní přístup pedagogických pracovníků k dětem (je-li jeden vychovatel na směnu na skupinu dětí, nemůže umožnit dítěti individuální program daný např. nadáním dítěte)
- častá fluktuace vychovatelů a provozních pracovníků
- omezení léčebně-výchovného procesu na systém odměn a trestů
- nedostatky ve výchovných systémech v zařízeních (např. taxativní vymezení trestů a odměn, odosobnění vlastního hodnocení, kdy je dítě hodnoceno řádem a ne vychovatelem, ztráta individualizace vlastního hodnocení a tím i nerespektování individuálních zvláštností dítěte)
- počet svěřenců na jednoho vychovatele;

- přetrvávající kolektivistický přístup k výchově dětí a s tím související nedostatek prostoru pro individuální přístup
- zákonnými normami ztížená motivace rodiny pro spolupráci se zařízením (např. ředitel zařízení vymáhá peníze za pobyt dítěte od rodičů)
- děti jsou zařízením propouštěny k pobytům v rodině (i když to děti z různých důvodů odmítají), a to někdy i z důvodu cíleného snížení počtu dětí v zařízení z důvodu potřeby čerpání dovolených pedagogických pracovníků
- nedostatečná práce s rodinou dítěte, kterému byla předčasně (tzn. před dosažením zletilosti) ukončena ústavní výchova
- nepružnost v jednání mezi sociálními pracovníky z míst původního bydliště dítěte, rodiči a vedením ústavů
- stále dochází k oddělování sourozenců

Obtíže mladých lidí opouštějících ústavní výchovu

Mladí dospělí odcházející z ústavních zařízení jsou zvyklí na neustálou péči ze strany zaměstnanců, kteří se o ně starali a zajišťovali jim vše potřebné. Nejčastější problémy, se kterými se mladí lidé setkávají:

- neschopnost hospodařit s finančními prostředky
- neschopnost, respektive nemožnost, z vlastních počátečních prostředků zajistit si vysoký standard bydlení a spotřeby, na který byli ze zařízení zvyklí. Snaha hledat rychlá řešení nápravy této „nedostačivosti“, často i prostřednictvím páchaní trestné činnosti, prostituce apod.;
- absence kladných rodičovských vzorů vyvolává v mladých lidech efekt vykořenění, který se projevuje nedostatečnou důvěrou ve vlastní schopnost vést normální život. Proto raději tíhnou k vrstevnickým skupinám (mnohdy problémovým), vyhýbají se běžným závazkům, převzetí odpovědnosti;
- neznají ceny zboží, většinou neumí vařit, neznají právní rozdíl mezi nájmem a podnájmem, jakoukoli písemnou smlouvu považují za nežádoucí komplikaci, ve které se stejně nevyznají, chybí jim pracovní návyky (samostatné ranní vstávání do práce bez pomoci vychovatele, dlouhodobější odevzdávání vyrovnaného výkonu atd.) a v zaměstnání vydrží pouze krátkou dobu
- bývají často i vztahově naivní, velice rychle se s jinými lidmi skamarádí, jsou až nadměrně důvěřiví, mohou naletět podvodníkům, či naopak, vztahy navazují jen povrchní a účelové
- odcházejí z prostředí jim důvěrně známého, poskytujícího jim jistotu a řád, do většinou neznámého prostředí, musejí opustit přátele a kamarády, se kterými mnohdy strávili celé dětství a dospívání

- výzkumy i praxe potvrzují, že ti, kteří prožili velkou část dětství v ústavní péči, nejsou často schopni integrovat se bez komplikací do společnosti, mají velké problémy při plnění své rodičovské role, jejich děti mnohdy končí v ústavní výchově nebo jsou zanedbávány či týrány, nejsou schopni navazovat trvalé a kvalitní mezilidské vztahy, dosahují nižšího vzdělání, než umožňuje jejich vrozená inteligence, vykazují vysokou míru kriminality (viz kapitola 1.3)
- systém odměn a trestů vede k účelovému chování (chovám se dobře, protože z toho budu mít výhodu), což brání rozvoji svědomí jakožto zvnitřněné zábrany před špatným chováním
- odcházejí z ústavní péče po dosažení zletilosti, případně po skončení přípravy na povolání, ve velké míře zcela nepřipravené do života, nezralé, sociálně opožděné
- nebývají dostatečně připravováni na situace, které se týkají partnerského a sexuálního života a vztahů, ačkoliv je prokázáno, že děti vyrůstající v zařízeních ústavní výchovy začínají se sexuálním životem velmi brzo, často i ve 12 letech. Je přitom nutné, s ohledem na to, že nevyrůstají v klasickém modelu rodiny, který by přirozeně nabízel žádoucí vzorce chování, aby tyto děti získávaly už od raného věku kvalitní informace o partnerství, antikoncepci, rodinných vztazích, aby se samy učily partnerským rolím. Děti nechápou pojem „partnerství“ a „vztah“ dvou lidí, kteří si vzájemně rozumí, respektují se, vycházejí si vstříc. V dospělosti pak velmi snadno v partnerství a rodičovství selhávají.
- jsou velmi dobře systémem ústavní výchovy a hodnotícím systémem připraveni na soutěžení a konkurování, bohužel však na úkor dovedností spolupracovat, společně se podílet na plnění úkolů skupiny apod. Místo spolupráce v pracovním týmu se spolupracovníky soutěží a tím zhoršují výsledky celého týmu
- pojem „nařízení ústavní výchovy“ je některými, zvláště staršími dětmi, vnímán negativně a vyvolává v nich odpor k pobytu v zařízení jako k trestu, dále pak nejistotu a pocit jisté stigmatizace. Určitě by neměl být opomíjet fakt, že většinová společnost nijak neusnadňuje mladým lidem opouštějícím ústavní zařízení jejich resocializaci. Již v samém počátku svého dospělého života jsou stigmatizováni pobytem v ústavu a hendikepováni svou minulostí.

Umístěním dítěte do ústavního zařízení dochází k vytržení dítěte z jeho přirozeného prostředí a tím jeho omezení v přirozených sociálních podnětech. Tak je znemožněno přirozené vytváření identity dítěte a přebírání přirozených sociálních rolí, přirozených pozic, uznání jeho kompetencí získaných prostřednictvím vlastní aktivity ve vývojově se rozšiřujících sociálních situacích a rolích.

1.3 Kriminalita dětí z ústavních zařízení

Analýza ministerstva vnitra, jejíž výsledky byly poprvé publikovány v říjnu roku 2007 uvádí, že 51 procent dětí, které státní ústavní péči opustí, se dostane do potíží se zákonem. Tato analýze je unikátní nejen kvůli dosud neshromážděným datům, která přináší, ale také kvůli způsobu zpracování. Zachytila totiž osudy všech 17 454 dětí, které v letech 1995-2004 opustily dětský domov či výchovný ústav.

Rodná čísla dětí například porovnávala s policejní databází trestných činů. Z toho vzešla informace, že více než polovina dětí, které byly vychovávány státní institucí, začala páchat trestnou činnost. U dívek je toto číslo ještě výraznější. Devadesát procent dívek spáchá první trestný čin až po propuštění.

1.3.1 Trestné činy u dětí z ústavů

- Nejčastěji páchanou trestnou činností jsou trestné činy majetkové povahy - 85 %.
- Násilné trestné činnosti se dopustilo 15 % dětí, nejvíce jeden pachatel, který spáchal 139 násilných trestných činů.
- 21 dětí spáchalo trestný čin vraždy. Nejmladší pachatelé byli ve věku 13 a 16 let.
- Nejvyššího počtu trestných činů se dopustili pachatelé, kteří spáchali 479, 379, 375 trestných činů.
- Více než 50 trestných činů spáchalo 360 dětí, z nichž 44 před a během institucionální péče.
- 81 dětí se dopustilo více než 100 trestných činů, z nich byla uložena ochranná výchova 14 chovancům (1 dívce), 4 chovancům byla přeměněna ústavní výchova ve výchovu ochrannou. Před odchodem z institucionální péče nebyla nikomu z nich uložena ochranná výchova!

1.3.2 Problematika dívek

- Celkový počet dívek, které opustily během deseti let institucionální péči, je 6800.
- Počet dívek mezi dětmi, které se dopustily trestné činnosti, je 2153.
- Procentní podíl dívek na pachatelích 21 % - což je dvojnásobek podílu žen na trestné činnosti v běžné populaci.
- Dívky se dopustily průměrně 3 trestných činů (extrém 131 tr.č.).
- Před umístěním a během pobytu v institucionální péči se dopustilo trestné činnosti 214 dívek (10 %).
- Trestné činnosti až po skončení institucionální péče se dopustilo 1924 (90 %) dívek

Analýza Ministerstva vnitra dále uvádí, že neexistuje dostatečná následná pomoc pro ty, kteří ze zařízení odchází, a to byl impuls pro Ostravskou univerzitu v Ostravě připravit projektu, jehož cílem by bylo vytvořit systematickou přípravu dětí s nařízenou ústavní výchovou na těžkou životní situaci spojenou s odchodem z výchovného zařízení.

2. PROJEKT EVROPSKÉHO SOCIÁLNÍHO FONDU

V období od října 2006 do června 2008 byla *Ostravská univerzita v Ostravě* řešitelem projektu *Podpora zvyšování vzdělanosti v zařízeních institucionální péče*. Projekt volně navazoval na dřívější spolupráci s dětskými domovy a výchovnými ústavů během projektu Phare 2.1/122 „*Systém vzdělávání informačních a komunikačních technologií v zařízeních institucionální péče*“.

Hlavními cíli projektu byly:

1. Tvorba specifického vzdělávacího programu „*Život mimo ústavní zařízení*“ pro děti a mladé dospělé žijící v zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy.
2. Pilotní ověření programu na skupině 80 dětí ve věkové struktuře 13 – 19 let z dětských domovů, diagnostických a výchovných ústavů Moravskoslezského, Olomouckého a Zlínského kraje.

Výstupy v projektu byly definovány následovně:

- vytvoření specifického vzdělávacího programu „*Život mimo ústavní zařízení*“
- vytvoření podpůrných výukových textů mapujících jednotlivá témata vzdělávacího programu
- 80 osob (dětí a mladých lidí), které se zúčastní vzdělávacího programu
- vytvoření a vydání praktické příručky pro děti odcházející ze zařízení institucionální péče do běžného života

Cílovou skupinou v projekt byly:

- děti z dětských domovů, dětských domovů se školou a dětských diagnostických ústavů
- děti z výchovných ústavů a diagnostických domovů pro mládež
- mladí dospělí odcházející ze zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

Vzhledem k tématickému zaměření aktivit byla věková struktura cílové skupiny v rozmezí 13 – 19 let. Projekt sevsnažil zejména:

- usnadnit jim start do života získáním praktických vědomostí a dovedností
- zlepšit jejich schopnost osamostatnění se
- zjednodušit a urychlit jejich zapojení se do běžného života
- přispět k rozvoji osobnosti
- zvýšit uplatnitelnost na trhu práce

2.1 Výukové moduly

Vzdělávací program *Život mimo ústavní zařízení* obsahoval jak složky znalostní, tak složky dovednostní s celkovou dotací 36 hodin včetně samotného tréninku. Teoretická část se uskutečnila v prostorách Zdravotně sociální fakulty Ostravské univerzity v Ostravě. Teoretická část byla doplněna dvěma exkurzemi na Úřadě práce v Ostravě a ve středisku primární péče RENARKON, o.p.s. Pro konání praktické části bylo vyhlášeno výběrové řízení, jehož vítězem se stalo rekreační zařízení Sepetná v Beskydech.

Z hlediska obsahového zaměření je program složen z osmi modulů:

Modul 1: Práva dětí a mládeže – teoretická část

Rozsah: 3 vyučovací hodiny

Lektor: Mgr. J. Kachlová

Text: Práva dětí a mládeže, 57 str., autorka J. Kachlová

Osnova modulu:

- slovník použitých pojmů
- Ústava ČR
- Úmluva o právu dítěte
- Sociálně právní ochrana dítěte
- Problematika trestního práva ve vztahu k nezletilým a mladistvým
- Školské předpisy

Modul 2: Ekonomika běžného života – teoretická část

Rozsah: 2 vyučovací hodiny

Lektor: Mgr. P. Augustinský

Text: Úvod do ekonomiky běžného života, 21 str., Ekonomika běžného života, 44 str., autor A. Valach

Osnova modulu:

- bydlení
- peníze
- nedostatek peněz
- sociální dávky
- nezaměstnanost
- daně

Modul 3: Zaměstnání – teoretická část

Rozsah: 4 vyučovací hodiny

Lektor: Bc. K. Ördöghová

Text: Zaměstnání, 35 str., autorka K. Ördöghová

Osnova modulu:

- vstup na trh práce
- úřad práce
- jak se ucházet o práci?
- nástup do zaměstnání

Součástí modulu Zaměstnání byla exkurze s výkladem na Úřadu práce v Ostravě v rozsahu 2 vyučovací hodiny.

Modul 4: Kurz PC pro praktické využití – teoretická část, praktické dovednosti

Rozsah: 3 vyučovací hodiny

Lektor: RNDr. Tomáš Hudec

Text: PC pro život, 59 str., autoři P. Tvardková a T. Hudec

Osnova modulu:

- základy grafické úpravy textů
- personální písemnosti – životopis, žádost o místo, výpověď apod.
- jednoduché právní listiny
- dopisy právníkům osobám – žádost, stížnost spod.
- práce s formuláři
- vyhledávání informací na internetu – důležité odkazy pro praxi

Modul 5: Komunikační dovednosti – praktická část

Rozsah: 6 vyučovacích hodin

Lektoři: PhDr. I. Fialová, Mgr. M. Prokešová

Text: Komunikační dovednosti, 36 str., autoři I. Fialová, V. Indra

Osnova modulu:

- První dojem – skupinové cvičení, diskuse
- Co sdělujeme neverbálně – ukázky, diskuse
- Jak začít a ukončit rozhovor – výklad, sdělení osobních pozitivních zkušeností, cvičení
- Příjímací pohovor do zaměstnání – simulace situace, diskuse
- Tři příběhy – asertivní, agresivní a pasivní chování – modelové situace (hraní příběhů), diskuse

Modul 6: Rozvoj sociálních kompetencí – praktická část

Rozsah: 6 vyučovacích hodin

Lektoři: PhDr. I. Fialová, I. Symerská, I. Matrosová

Text: Rozvoj sociálních kompetencí, 36 str., autoři I. Fialová, V. Indra

Osnova modulu:

- První kontakt – interaktivní cvičení
- Soutěživé, kooperativní a individuální chování ve skupině – skupinové cvičení
- Pozitivní a negativní vliv sociálních skupin na jedince – výklad
- Jak se bránit vlivu negativních skupin – diskuse
- Jak se nenechat etiketizovat – modelová situace
- Jak požádat o laskavost – sociálně psychologická hra
- Film o sociální problematice Mezi stěnami - diskuse
- Návštěva z terapeutické komunity – Renarkon, o.p.s.

Modul 7: Agresivita – praktická část

Rozsah: 4 vyučovací hodiny

Lektoři: PhDr. I. Fialová, PhDr. V. Indra

Text: Agresivita, 36 str., autoři I. Fialová, V. Indra

Osnova modulu:

- Úvod - co je to agresivita, jak se konkrétně projevuje mezi lidmi
- Aplikace psychologických technik (psychoher): "ANO-NE", "Siamská dvojčata", "Lavička v parku", "Zed' sporů".
- Proč se hádáme - přehrávání hádek v praxi, diskuse k důvodům
- Psychodramatická situace - Revizor v MHD (přehrávají dvojice)
- Relaxace psychiky jako prevence napětí a agrese (autogenní trénink, počítání odzadu, relaxační dýchání)
- Praktické vyhodnocování příběhů ze života (ze skript) a jaká ponaučení z nich vyplývají
- Umění projevit druhému kompliment (házení míčkem)
- Závěrečná diskuse k tématu

Modul 8: Prevence patologických jevů – praktická část

Rozsah: 4 vyučovací hodiny

Lektoři: PhDr. J. Svoboda, v rámci exkurze J. Hlaváč a D. Kondělka

Text: Čtení pro ty, kteří si chtějí číst, čtení pro ty, kteří chtějí naslouchat; 68 str, autor J. Svoboda

Osnova modulu:

- všímavost - hledání, jaký svět opravdu je, bez deformací subjektivního pohledu zkresleného osobní zkušeností se světem
- odhad druhého člověka - uvědomit si, jak jednoduché je někoho odsuzovat a jak složité někoho opravdu poznat, proč se učit vnímat a naslouchat druhým lidem
- Forma: krátké anonymní kvízy s vyhodnocením a exploračí správných odpovědí, pak dotazy přímé i formou anonymní - napsané na papírech.

Součástí modulu byla exkurze s výkladem ve středisku primární prevence RENARKON v Ostravě v rozsahu 2 vyučovacích hodin.

2.2 Realizace projektu

Realizace projektu zahrnovala několik samostatných kroků. Tím nejvýznamnějším byla realizace vzdělávacího kurzu *Život mimo ústavní zařízení*. Kurz s časovou dotací 36 hodin byl rozdělen na teoretickou (16 hodin) a praktickou část (20 hodin).

2.2.1 Kurz *Život mimo ústavní zařízení*

Celkem byly zorganizovány čtyři základní kurzy. Na základě mimořádného zájmu ze strany dětských domovů pak byly zorganizovány ještě dva kurzy – kurz speciální, který představoval zkrácenou verzi všech modulů a samostatný modul Prevence patologických jevů pod vedením psychologa PhDr. Jana Svobody. Termíny kurzu jsou přehledně zobrazeny v tabulce č. 2:

Tabulka č. 2: Realizace kurzů

Běh kurz	Termín	Část	Počet účastníků
1. běh	11.-12.6.2007	teoretická	24
1. běh	1.-3.10.2007	praktický výcvik	19
2. běh	13.-14.6.2007	teoretická	17
2. běh	15.-18.10.2007	praktický výcvik	19
3. běh	12.-13.3.2008	teoretická	21
3. běh	16.-18.4.2008	praktický výcvik	20
4. běh	31.3.-1.4.2008	teoretická	24
4. běh	26.-28.5.2008	praktický výcvik	24
spec.kurz	13.-14.5.2008	zkrácená forma	18
individuální kurz	20.5.2008		6

Z důvodu časového odstupu mezi teoretickou a praktickou částí byli někteří účastníci nahrazeni jinými. Absolvování teoretických modulů nebylo znalostně navazováno na absolvování praktických modulů. Přehled absolventů započítávaných do monitorovacích indikátorů podle jednotlivých typů kurzů:

Kurz 36 hodin, praktická + teoretická část:	70 absolventů, z toho 34 dívek, 36 chlapců
Kurz 20 hodin, praktická část:	10 absolventů, z toho 2 dívky, 8 chlapců
Kurz 16 hodin, teoretická část + exkurze:	18 absolventů, z toho 7 dívek, 11 chlapců
Kurz speciální 12 hodin, zkrácená verze:	18 absolventů, z toho 10 dívek, 8 chlapců
Přednáška Prevence pat. jevů 3 hodiny:	6 absolventů, z toho 1 dívka, 5 chlapců

Celkem úspěšně absolvovalo kurz *Život mimo ústavní zařízení* **122 mladých lidí**. Absolventi kurzu dostali osvědčení. Do projektu se zapojily následující zařízení institucionální péče (celkem 16 zařízení): DD Na Vizině Ostrava, DD Bukovanského Ostrava, DDÚ Bohumín, VÚ Ostrava-Hrabůvka, DD Opava, DD Liptál, DD Budišov n/B., DD Nový Jičín, DD Fulnek, DD Lichnov, DD Ostrava–Hrabová, DD Frýdek–Místek Olešná, DD Milotice n/O., DVÚ Veselíčko, DD Čeladná, DD Frýdek–Místek (Bruzovská). 14 zařízení z bylo Moravskoslezského kraje, 1 z Olomouckého a 1 ze Zlínského kraje. Na území MSK tak bylo zapojeno 54 % všech zařízení ústavní a ochranné výchovy.

2.2.2 *eLearninový kurz*

Dále byl součástí realizace projektu eLearningového kurzu, který je pod heslem dostupný na <http://moodle.osu.cz> v záložce Projekty nebo prostřednictvím odkazu z webových stránek projektu. E-kurz koresponduje s tématy, která byla probírána v teoretické a praktické části kurzu. Je doplněn o samovyhodnovací testy, zajímavé informace a odkazy, ale také o příběhy se zkušenostmi mladých lidí, kteří se již na vlastní nohy postavili. V e-kurzu jsou dostupné všechny výukové texty v elektronické podobě s možností stáhnout si tyto soubory do vlastního počítače.

2.2.3 *Metodická příručka*

Příručka je určena mladým dospělým odcházejícím z ústavních zařízení do běžného života. Tato příručka je tematicky koncipována po vzoru vytvořeného vzdělávacího programu. Obsahuje také rady a způsoby řešení problémů, se kterými se nejčastěji setkávají mladí

dospělí opouštějící ústavní zařízení, včetně uvedení všech důležitých kontaktů na státní a nestátní instituce nabízející a poskytující pomoc těmto skupinám osob. Obsah příručky:

1. Bydlení – Kde budu bydlet, Jaký typ bydlení si vyberu? Kolik mě to bude stát? Typy bydlení.
2. Práce – Úřad práce, Další možnosti při hledání práce, Mzda, Práce na černo, Vznik a ukončení pracovního poměru
3. Peníze – Jak vyžít na peníze? Účet v bance. Půjčit si můžeš, ale splatit musíš. Dlužím, ale nesplácím.
4. Nebezpečná situace „Bílý kůň“
5. Doklady – občanský průkaz, cestovní pas, řidičský průkaz, výpis z rejstříku trestů, matriční doklady, průkaz zdravotní pojišťovny
6. Užitečné odkazy

Bylo vydáno 1400 ks příručky, která byla zaslána dětským domovům, výchovným ústavům, Magistrátu města Ostravy – odbor sociálních služeb, Krajskému úřadu Moravskoslezského kraje – odbor školství, Havířov a Nadaci Terezy Maxové. Příručka byla součástí prezentačních materiálů na závěrečné konferenci projektu.

3. HODNOCENÍ PROJEKTU

Hodnocení projektu účastníky probíhalo vždy po skončení každého běhu kurzu, s výjimkou prvních dvou běhů, které probíhaly ihned po sobě a anonymní dotazníky nešlo rozlišit. Dotazníky k hodnocení byly umístěny na webových stránkách projektu. Kromě číselného vyjádření byly vyhodnoceny také graficky.

3.1 Hodnocení projektu účastníky

I. a II. běh – teoretická část

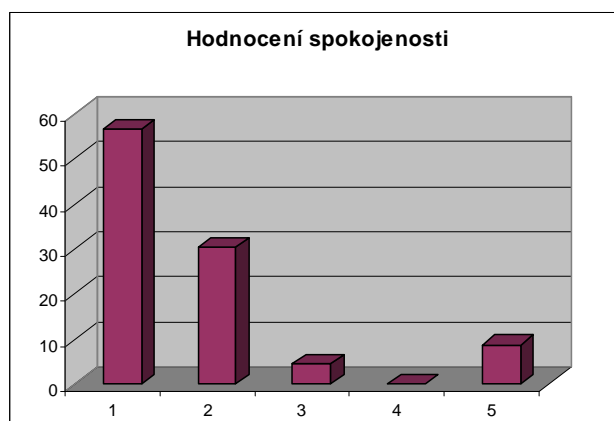
počet účastníků: 44

počet dotazníků: 23

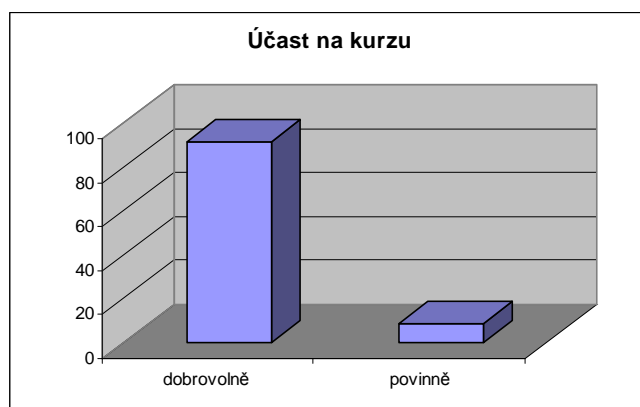
návratnost: 52,3 %

Celkové hodnocení kurzu probíhalo na škále 1 až 5 s hodnocením jako ve škole (jednička nejlepší)

známka 1	13		56,52
známka 2	7		30,43
známka 3	1		4,348
známka 4	0		0
známka 5	2	23	8,696

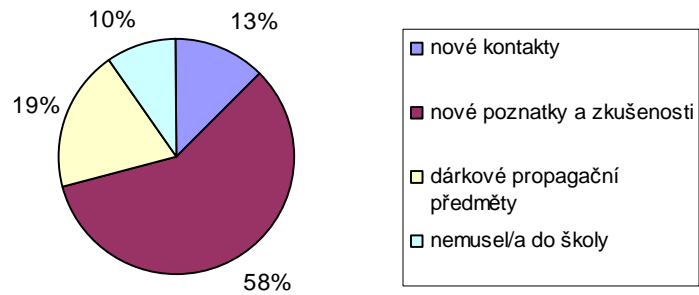

Dále byla hodnocena dobrovolnost zapojení se do kurzu, přínos kurzu, styl výuky a témata kurzu.

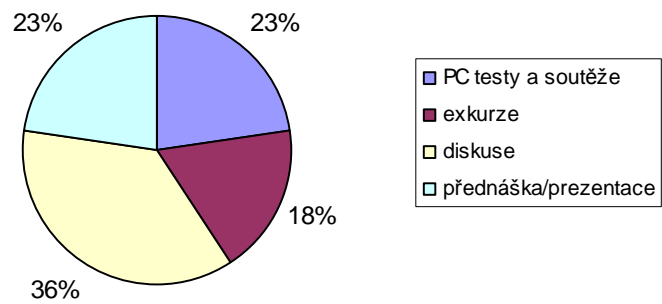

dobrovolně	21	91,3
povinně	2	8,696

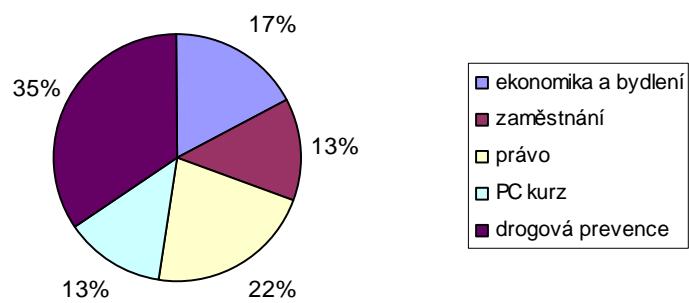
Přínos kurzu

Styl výuky

Témata výuky

I. a II. běh – praktická část

počet účastníků: 36

počet dotazníků: 19

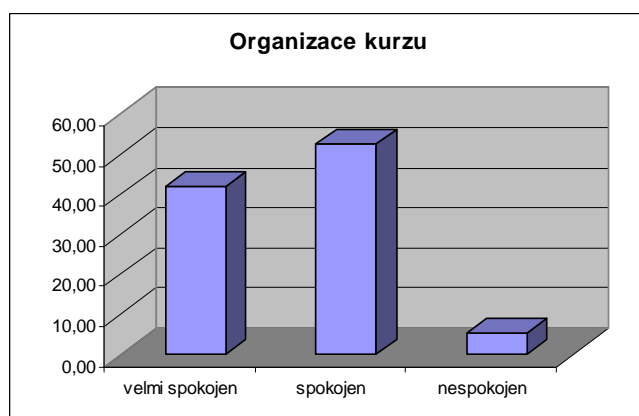
návratnost: 52,8 %

Celkové hodnocení kurzu probíhalo na škále 1 až 5 s hodnocením jako ve škole (jednička nejlepší)

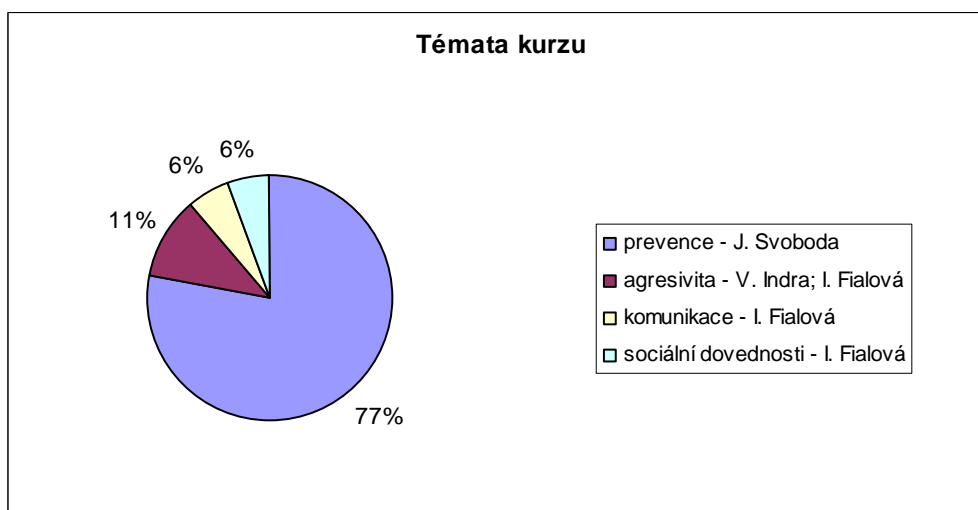
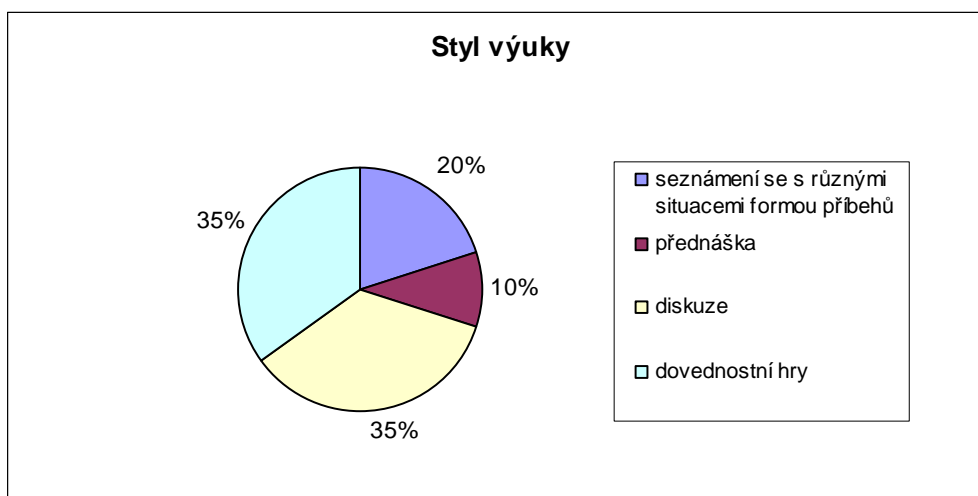
známka 1	17		89,47
známka 2	1		5,26
známka 3	0		0,00
známka 4	0		0,00
známka 5	1	19	5,26

Dále byla hodnocena organizace kurzu, styl výuky a témata kurzu.

velmi spokojen	8		42,11
spokojen	10		52,63
nespokojen	1	19	5,26

III. běh – teoretická část

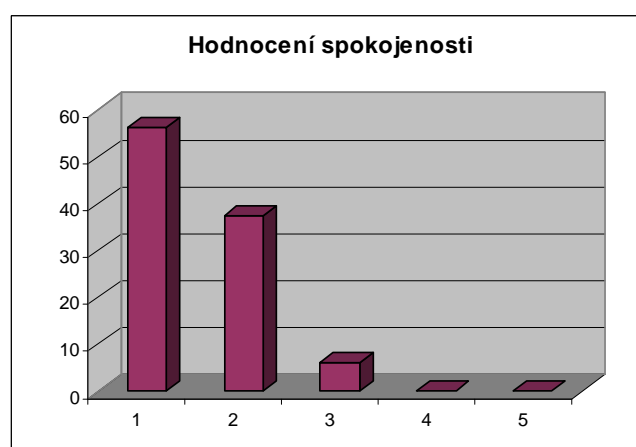
počet účastníků: 21

počet dotazníků: 16

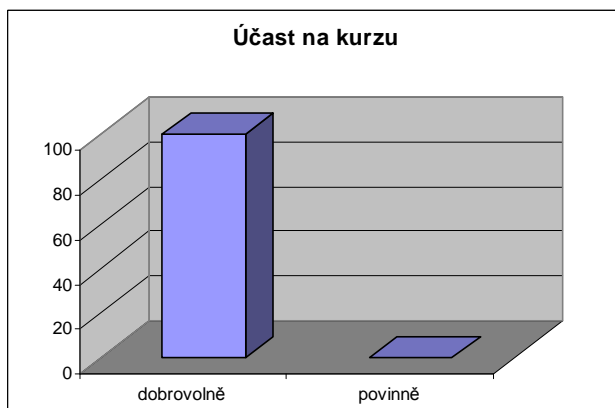
návratnost: 76,2 %

Celkové hodnocení kurzu probíhalo na škále 1 až 5 s hodnocením jako ve škole (jednička nejlepší).

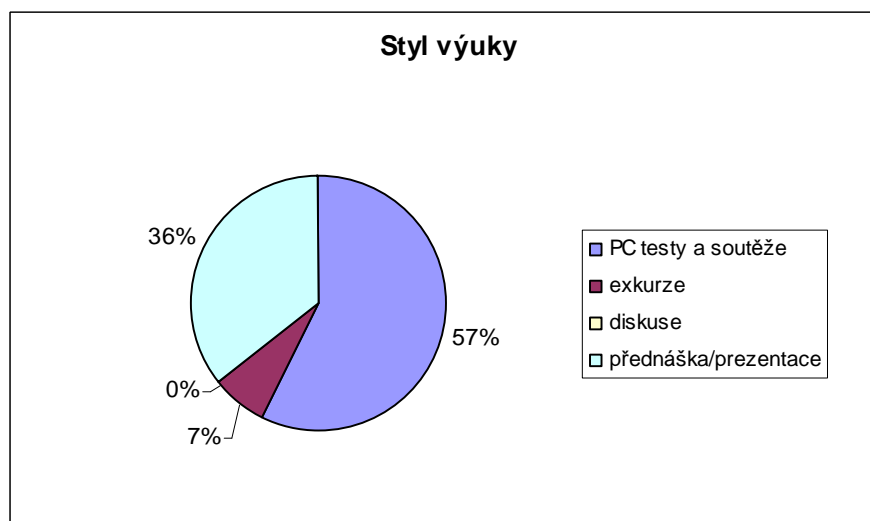
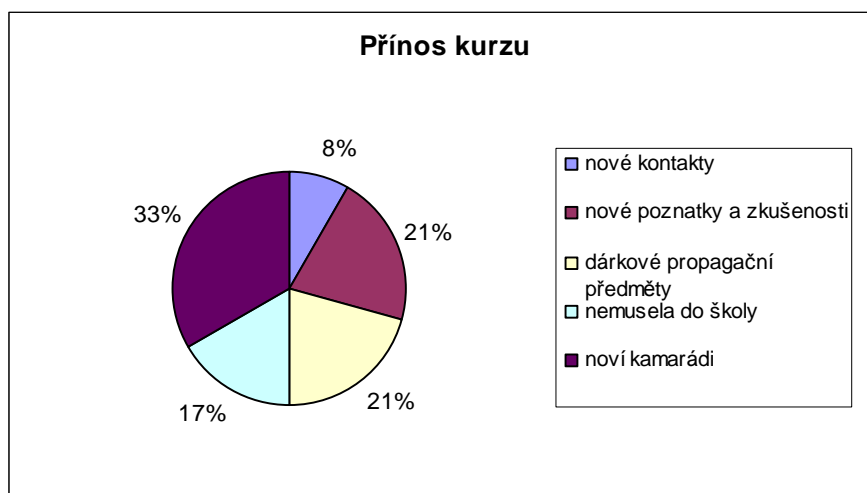
známka 1	9	56,25
známka 2	6	37,5
známka 3	1	6,25
známka 4	0	0
známka 5	0	0

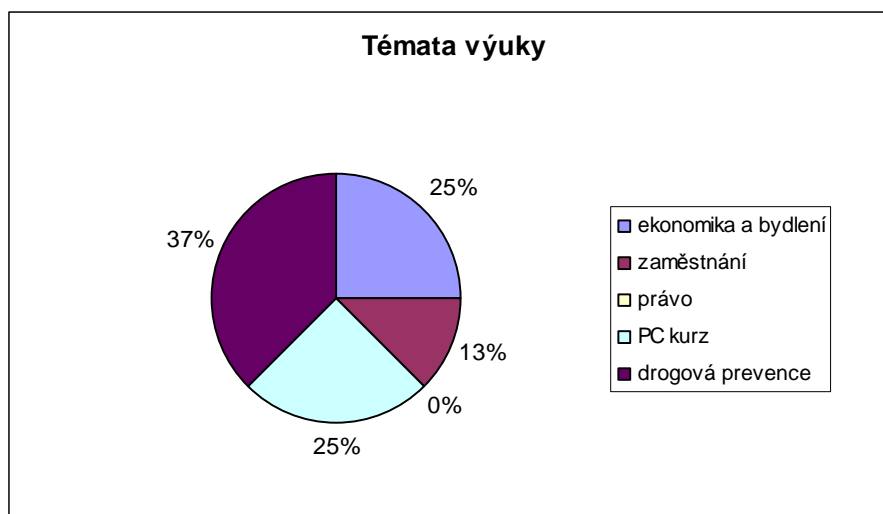

Dále byla hodnocena dobrovolnost zapojení se do kurzu, přínos kurzu, styl výuky a témata kurzu.

dobrovolně	16	100
povinně	0	0

III. běh – praktická část

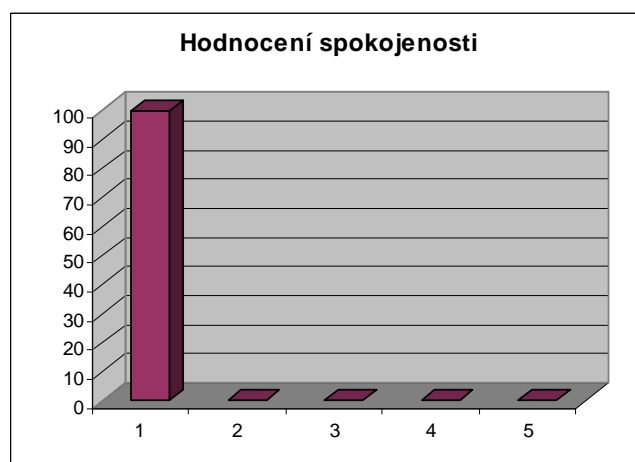
počet účastníků: 21

počet dotazníků: 18

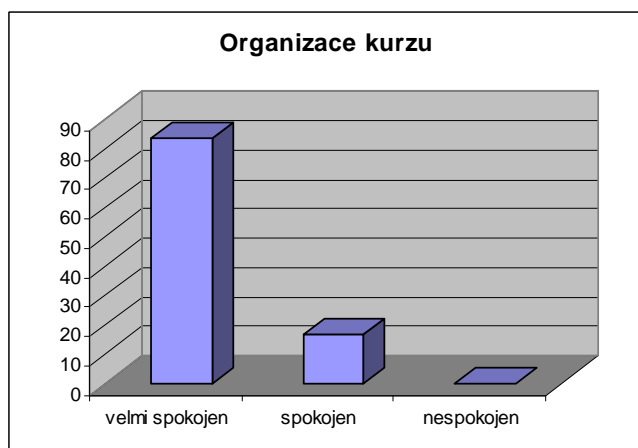
návratnost: 85,7 %

Celkové hodnocení kurzu probíhalo na škále 1 až 5 s hodnocením jako ve škole (jednička nejlepší).

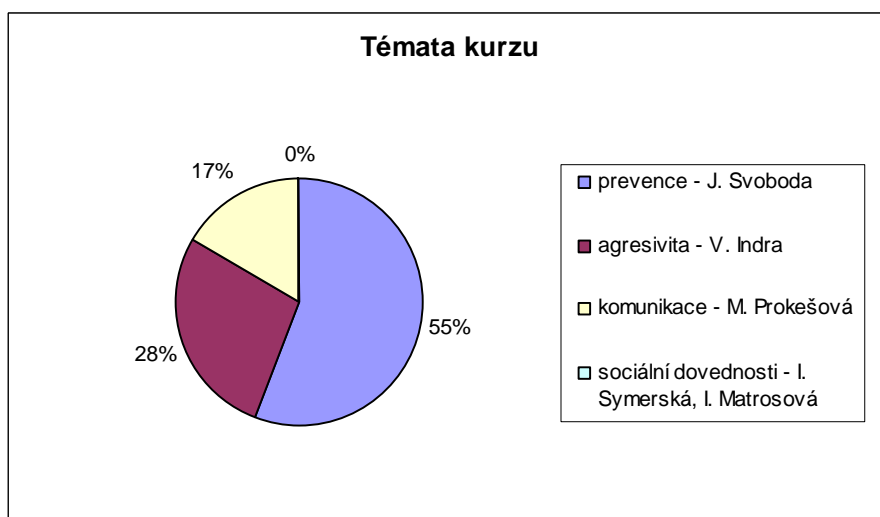
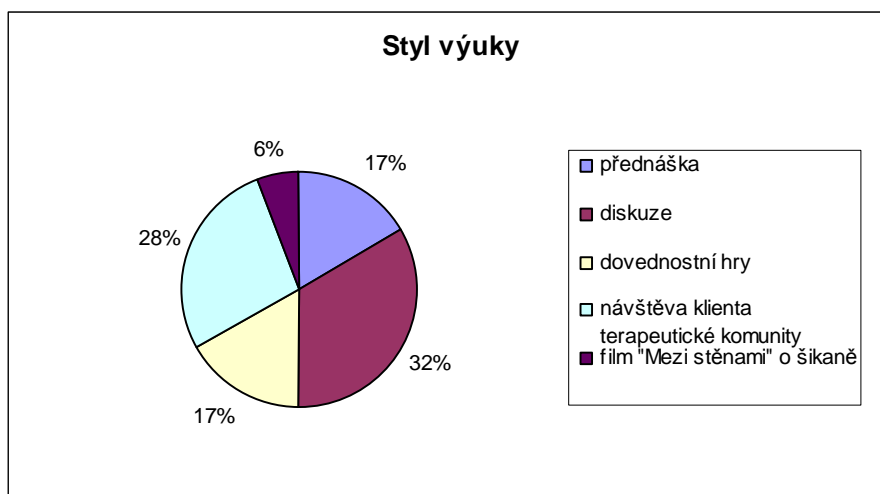
známka 1	18		100
známka 2	0		0
známka 3	0		0
známka 4	0		0
známka 5	0	18	0

Dále byla hodnocena organizace kurzu, styl výuky a témata kurzu.

velmi spokojen	15		83,333
spokojen	3		16,667
nespokojen	0	18	0

IV. běh – teoretická část

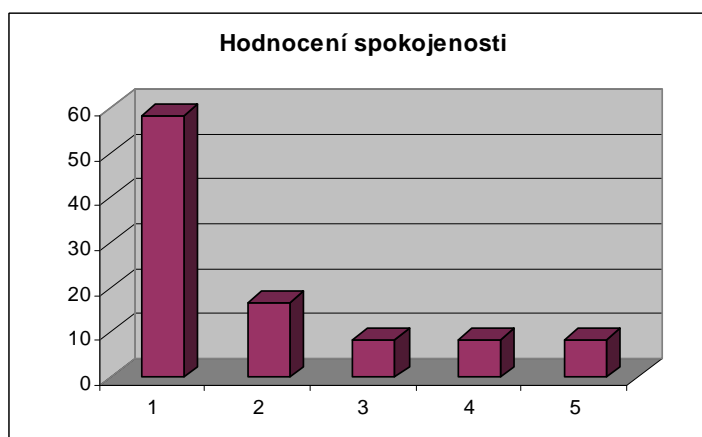
počet účastníků: 24

počet dotazníků: 12

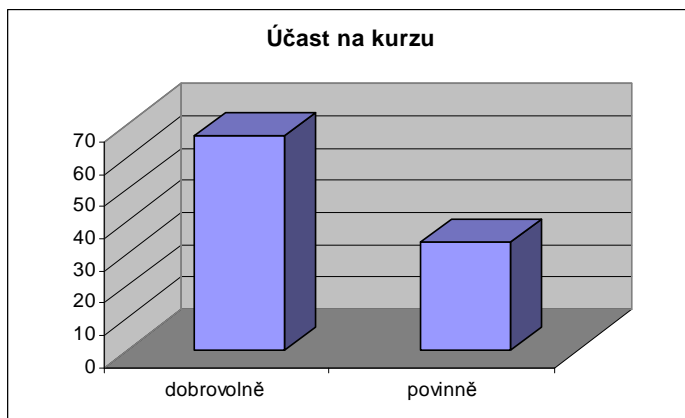
návratnost: 50 %

Celkové hodnocení kurzu probíhalo na škále 1 až 5 s hodnocením jako ve škole (jednička nejlepší).

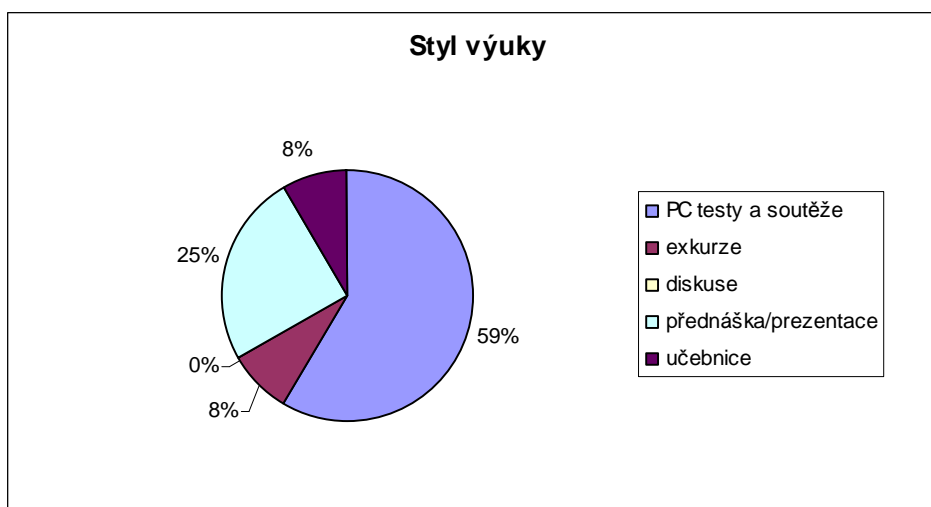
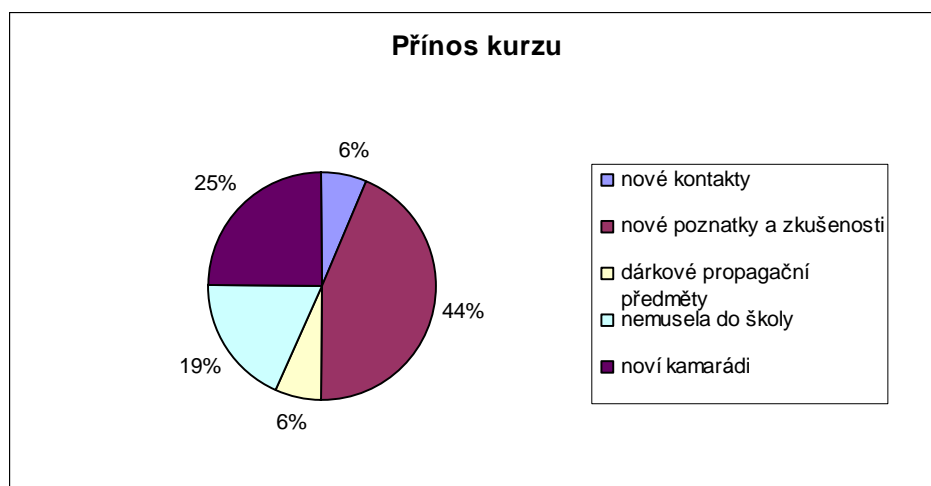
známka 1	7		58,3
známka 2	2		16,7
známka 3	1		8,33
známka 4	1		8,33
známka 5	1	12	8,33

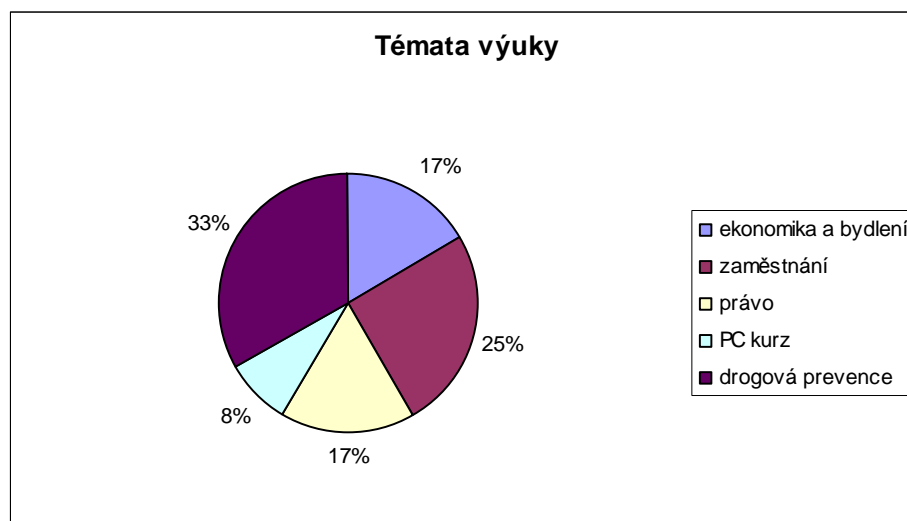
Dále byla hodnocena dobrovolnost zapojení se do kurzu, přínos kurzu, styl výuky a témata kurzu.

dobrovolně	8		66,7
povinně	4	12	33,3

IV. běh – praktická část

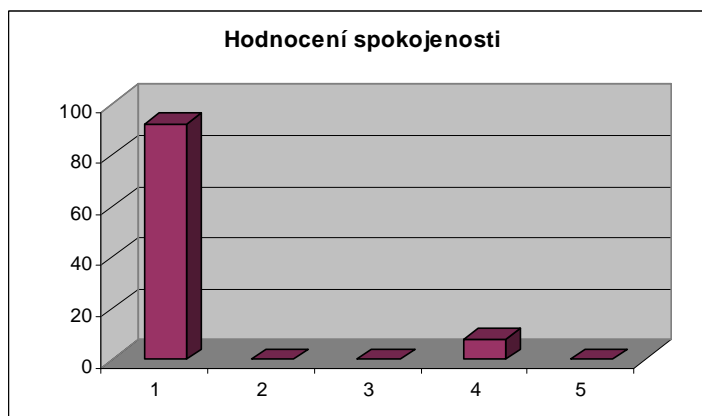
počet účastníků: 21

počet dotazníků: 18

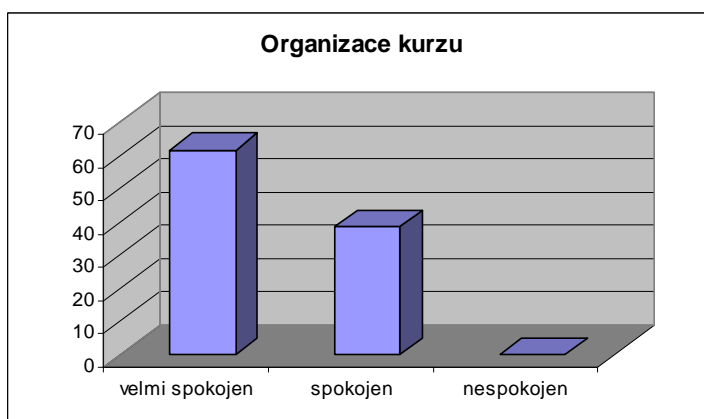
návratnost: 85,7 %

Celkové hodnocení kurzu probíhalo na škále 1 až 5 s hodnocením jako ve škole (jednička nejlepší).

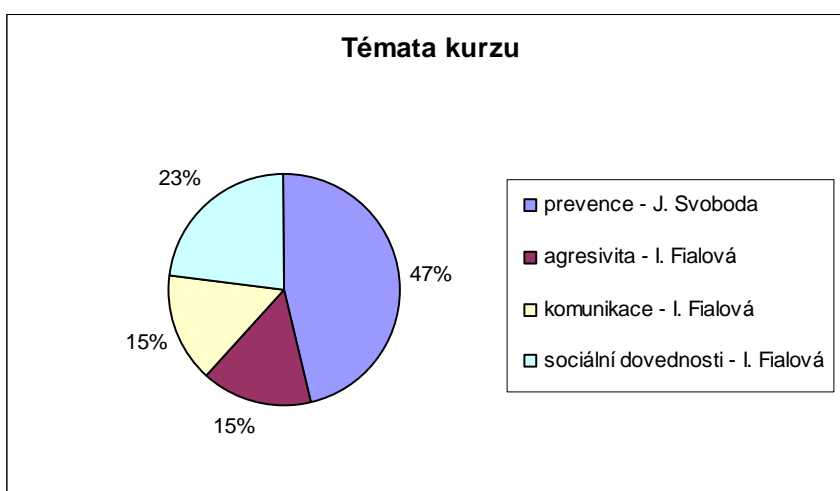
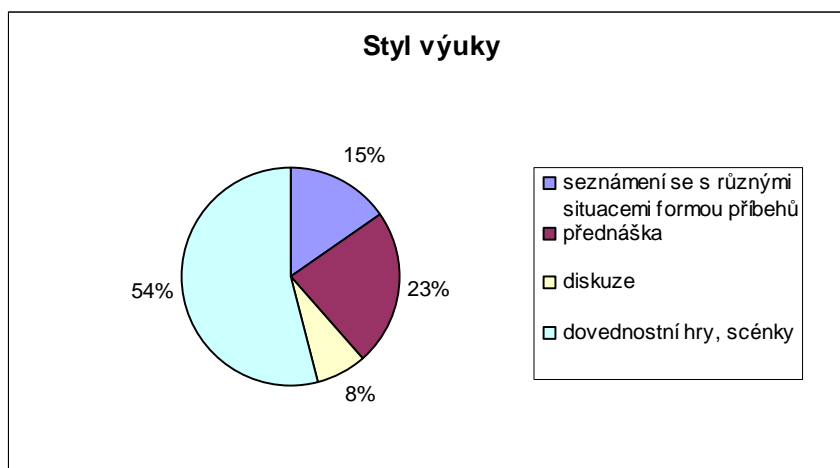
známka 1	12		92,308
známka 2	0		0
známka 3	0		0
známka 4	1		7,6923
známka 5	0	13	0

Dále byla hodnocena organizace kurzu, styl výuky a témata kurzu.

velmi spokojen	8		61,538
spokojen	5		38,462
nespokojen	0	13	0

V. běh – speciální kurz

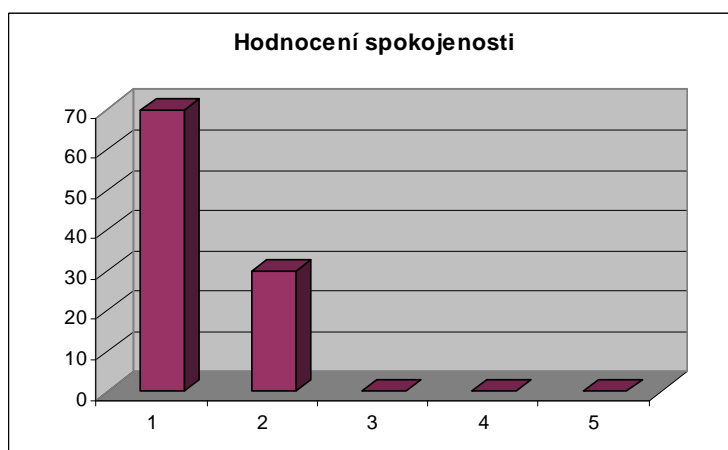
počet účastníků: 18

počet dotazníků: 10

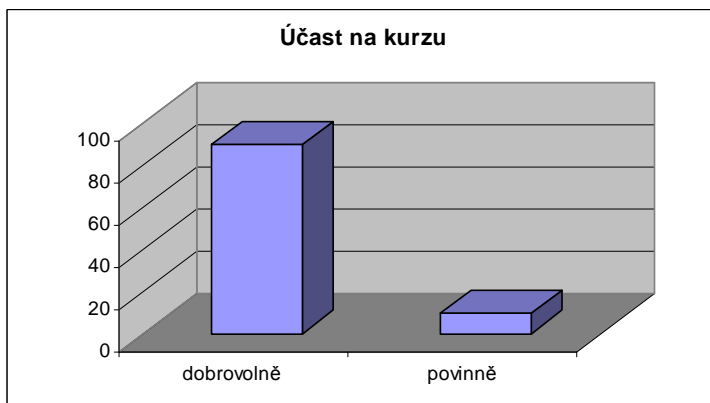
návratnost: 55,6 %

Celkové hodnocení kurzu probíhalo na škále 1 až 5 s hodnocením jako ve škole (jednička nejlepší).

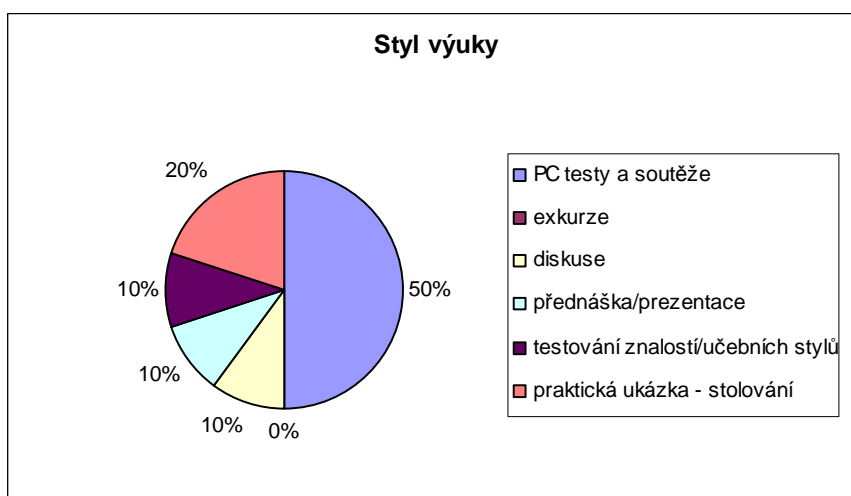
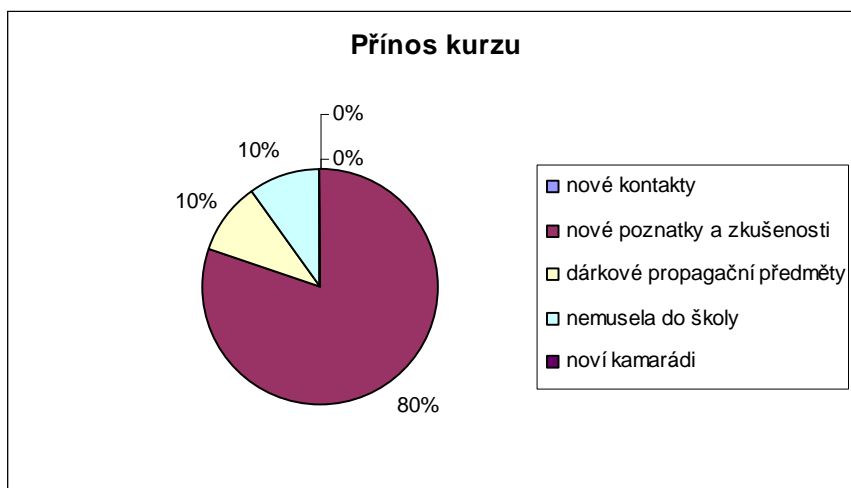
známka 1		70
známka 2		30
známka 3		0
známka 4		0
známka 5	10	0

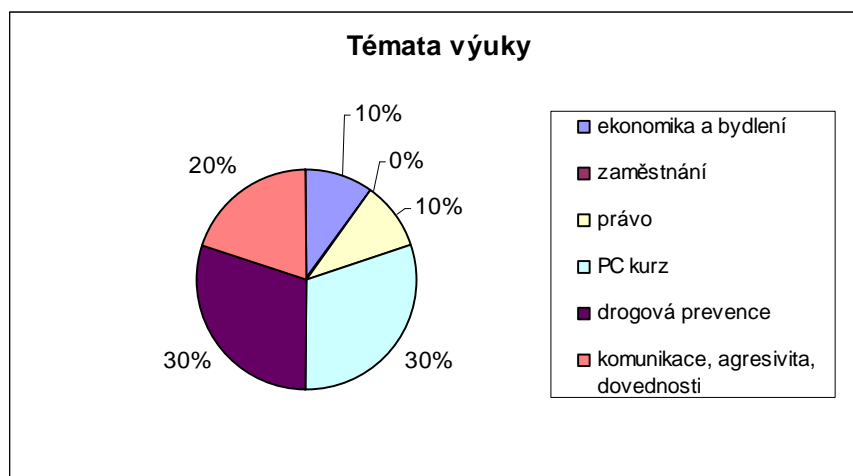

Dále byla hodnocena dobrovolnost zapojení se do kurzu, přínos kurzu, styl výuky a témata kurzu.

dobrovolně		90
povinně	10	10

3.2 Hodnocení projektu vychovateli

D. Šamajová, L. Dudová, Dětský domov Bukovanského

Máme za to, že první část projektu, která proběhla byla pro naše děti velmi zajímavá. Po diskuzi se staršími dětmi, je velmi dobře, že byly informovány z právního hlediska, jaká jsou jejich práva. Další kladem pro ně bylo, že se dozvěděly na koho se mají obrátit v případě řešení soukromých záležitostí. Přednáška, která byla uskutečněna v Renarkonu, byla pro všechny děti velkým přínosem, nemalou zásluhu na tom mají i lektori, kteří jej perfektně vedli. Zpestřením také byl raut a oběd v Polském domě, kde je obsluhovali studenti. Naším dětem se tímto rozšířil obzor, poznaly v praxi studenty, jejich zdary, ale i trému při obsluhování. Co bychom chtěli uvést jako méně záživné pro děti, byla přednáška z Úřadu práce. K první přednášce se nemůžeme vyjádřit, protože nám byla zamítnuta naše osobní účast a děti nám svoje postřehy nesdělily.

P. Stohel, L. Diatková, Výchovný ústav Hrabůvka

Kladné postřehy

- průběh bloku na Renarkonu podaný tamními terapeuty byl na velmi dobré úrovni, pečlivě připravený, byl určitě kladným přínosem pro děti, děti výklad zaujal
- výklad týkající se ÚP taktéž na velmi dobré úrovni, děti získaly potřebné informace, hlavně pro starší děti byl přínosem
- dětem se velmi líbilo občerstvení v průběhu obou dní

Záporné postřehy

- výklad Mgr. Kachlové o právech dětí byl pro obě skupiny velmi těžký na pochopení, podaný nezáživnou formou, rozhodnutí rozdat materiály před kursem nebylo vhodné, děti písemné formě nerozuměly už vůbec, otrávil je to a demotivovalo
- počítačová gramotnost - ukázalo se, že na jednoho lektora byly obě skupiny velké, děti neudržely pozornost, často dobře neslyšely pokyny
- oběd v Polském domě – doporučujeme pro příště výběr z většího počtu jídel, problémem se ukázalo to, že děti stejně nedostaly to, co si objednaly a z toho vyplynulo další problémové chování některých dětí, které nezvládly zátěžovou situaci, také nás (pedagogy) nemile překvapilo nadřazené a nevhodné chování obsluhujícího personálu – obsluha byla zřejmě informována, že jde o děti z ústavů a podle toho k nim přistupovali.

D. Šamajová, L. Dudová, Dětský domov Bukovanského

Naším úkolem na projektu "Život mimo ústavní zařízení", bylo zajistit dohled nad našimi dětmi, které se daného projektu zúčastnily. Pokud máme hodnotit organizační stránku, musíme zdůraznit, že prostředí, které bylo k tomuto účelu vybráno, bylo velice příjemné a překrásné. Náplň celého projektu, ať již formou přednášek, her a posléze relaxační činnosti, musíme zhodnotit velmi kladně, některé děti z našeho zařízení ještě neměly možnost navštívit, tak velmi pěkný hotel v Beskydech, který byl k tomuto účelu zvolen. Máme zato, že nabízená témata naše děti oslovily, určitě si rozšířily obzory svého vědění a poznání, ale zároveň mohly sebekriticky zhodnotit svoje postoje k určitým situacím a jiným osobám.

Celý realizační tým, který se podílel na tvorbě tohoto projektu mohl nabídnout dětem, ale i nám pedagogům nové poznatky, za které Vám děkujeme. Dětem se velmi líbila přednáška p.doktora Svobody, určitě by přivítaly, kdyby se mohly s tímto psychologem ještě setkat.

L. Diatková, Výchovný ústav Hrabůvka

1. Organizační stránka - mám zato, že prostředí hotelu Sepetná bylo vybráno velmi dobře, příště bych však uvítala "kontrolovatelnější" ubytování, než které poskytovaly bungalovy, kdy většinu dětí velmi lákala možnost opouštění chatek v noci, museli jsme je tedy neustále kontrolovat i přesto, že dveře jsme zamkli a klíče měli u sebe. Podle toho, co mi sdělil kolega Stohel, bylo ubytování přímo v hotelu o poznání kontrolovatelnější a velmi si je chválil. Co se týče školící místnosti, nemám k ní připomínek, snad jen to, že naše děti jsou o poznání hlučnější, než účastníci dalších seminářů na hotelu a tak jsme si vyslechli několik připomínek k tomu, zda by se děti nemohly chovat tišeji. Toto však jako velký problém

nevidím. Poslední připomínku či návrh pro příště mám k výběru a skladbě dětí - možná by stálo zato oddělit děti z dětských domovů od chlapců z výchovných ústavů. Myslím si, že potřeby těchto dvou skupin mladých lidí se docela liší a vytvořením oddělených kursů by pak mohl být obsah více "šitý na míru".

2. Reakce dětí - chlapci byli velmi nadšení z prostředí, ve kterém celý kurs probíhal, velmi nadšeně hovořili o stravě, kdy si mohli vybrat cokoli a najíst se podle libosti do "prasknutí" :-). Co se týče jednotlivých seminářů, všichni hoši byli velmi nadšeni seminářem pana doktora Svobody, který si je naprosto získal. Nejmenší nadšení pak vyvolal seminář pana doktora Indry.

I. Symerská, Dětský domov Na Vizině

Velmi ráda bych Vám poděkovala za Vámi pořádaný projekt. Myslím si, že jste jej měli dobře připravený, výborně zorganizovaný a hlavně zajímavý pro děti. Vzhledem k tomu, jak různé spektrum dětí se na kurzech sešlo, velmi oceňuji realizaci celého projektu.

E. Solařová, Dětský domov Liptál

Za Dětský domov Liptál se tohoto kurzu zúčastnilo 5 dětí. Hodnocení dětí bude vypracováno zvláště na formuláři OSU a zasláno elektronicky. Děti konstatovaly, že se jim na této části kurzu velmi líbilo. Z mé pozice bych hodnotila kurz jako velmi dobrý, s velmi dobrým cílem – přinést dětem co nejvíce informací, které budou potřebovat po opuštění dětského domova. Vysoce hodnotím celou organizaci kurzu. Také bez výhrad je zabezpečení stravy a ubytování.

Co se týká jednotlivých bloků kurzu :

„Ekonomika běžného života“ – velmi důležité pro děti, které v brzké době opouští dětský domov, přednášející mluvil k dětem „jejich řečí“, používání příkladů, příklady z praxe. „Práva dětí a mládeže“ – z počátku příliš odborné, později již více příkladů. Všeobecně děti zajímají více práva jak povinnosti. „Kurz PC“ – velká spokojenost. „RENARKON“ – přednáška – drogy, prevence, násilí... všeobecně sytíme děti těmito tématy hodně často, tady mě chybělo uvedení více příkladů, případně prohlídka samotného centra Renarkonu. „Zaměstnání“ a „Exkurze Úřad práce“ – pro děti nepřiliš zajímavé téma, ale výklad z mé pozice velmi dobrý. Všichni přednášející byli velmi dobře připraveni, všichni si zaslouží poděkování, protože udržet pozornost dětí, i když jsou již na prahu dospělosti, si zaslouží pochvalu. Skvělé bylo doplnění bloků odborných přednášek velmi zajímavou přednáškou z oboru gastronomie, která zaujala všechny přítomné děti i dospělé. Celkově tedy hodnotím kurz – 1.část – teorii jako opravdu velmi dobrý.

K. Nikelová, Dětský domov Nový Jičín

V minulosti jsme se zúčastnili různých projektů, ale pro Vámi zvolenou věkovou skupinu nebyl nikdy vytvořen tak dobrý projekt, jaký jste nám nabídli. Děti byly nadšené, myslím, že velmi vhodně zvolenou formou získaly spoustu informací. Za sebe mohu říci, že jsem byla mile překvapena způsobem organizace, formou komunikace i velmi profesionálním přístupem. Už nejen děti, ale i já se těším na pokračování kurzu, protože i pro mou práci je účast velkým přínosem.

D. Flašarová, Dětský domov Opava

Celý kurz hodnotím vysoce kladně. Děti měly možnost slyšet z úst zkušených odborníků to co je jim vkládáno do paměti výchovnými pracovníky. V přednášce „Ekonomika běžného života,“ která byla spíše besedou, pan Augustinský dětem velmi srozumitelně odpovídal na otázky bydlení, mzdy, spoření apod. Přednáška „Práva dětí a mládeže“ byla pro děti méně srozumitelná v podání paní J. Kachlové, která často užívala odborné výrazy a citace z Ústavy ČR. Nejvíce se děti těšily na kurz PC. Pan Hudec hovořil věcně a srozumitelně, byl obrněn trpělivostí. Všechny děti měly s PC jakousi zkušenost. Velmi zajímavá byla přednáška pana J. Hlaváče a D. Kondělků o drogách, prevenci a násilí, která probíhala přímo v centru primární prevence RENARKONU. Škoda jen, že jsme si toto centrum nemohli prohlédnout celé. Méně zajímal děti kurz „Zaměstnání“ s následnou exkurzí na Úřad práce.

Chtěl-li někdo získat odpověď na otázku co dělat, kam se obrátit o pomoc, jak hledat práci, kde bydlet apod. určitě na tomto kurzu dostal odpověď od fundovaných lidí. Kurz byl perfektně připraven po všech stránkách – školení na úrovni, dobré ubytování, celodenní chutná strava, dodržování časového harmonogramu.

P. Krásová, Dětský domov Budišov nad Budišovkou

Především bych chtěla vyzdvihnout organizaci celého kurzu. Ubytování v hotelu bylo špičkové, děti byly hlavně nadšeny z televize na pokoji. Ale i z jídla a všeho kolem. Semináře se mi velmi líbily. Hlavně o drogách, který proběhl ve středisku Renarkon. Dětem se také líbila exkurze na pracovním úřadě se zajímavým výkladem. Domnívám se, že tento kurz – vaše práce, kterou jste do něj vložili, byl přínosem nejen pro naše děti. Měli možnost slyšet to, co nás snad ani nenapadne s nimi probírat. Každá rada do života je pro děti plus. Možná bylo za těch pár dnů těch informací až moc, ale to snad není nikdy na škodu. Děti už se těší na praktickou část, na kterou pojedou již s někým jiným od nás. Celkově kurz hodnotím jako velmi užitečný a zdařilý.

L. Kubzová, Dětský domov Ostrava-Hrabová

Chtěla bych Vám tímto poděkovat za zorganizování kurzu: Život mimo ústavní zařízení. Podle mého názoru je tento kurz velice dobře připraven a organizován. Obsahové zaměření je pestré a pro děti přínosné. Děti se určitě dověděly spoustu nových a zajímavých informací, které budou moci ve svém životě využít. Myslím si, že je škoda, že jste kurz věkově ohraničili (do 19let), protože právě ty nejstarší děti budou v nejbližší době domovy opouštět a informace získané na kurzu by se jim mohly hodit.

B. Nevlud, Dětský domov Frýdek-Místek, Na Hrázi 2126

Ač se jednalo o teoretickou část, určitě nebyla nudná. Největší úspěch u dětí měly samozřejmě počítače a povídání o drogách. Hned v závěsu se drží gastronomická přednáška s báječným rautem, který se líbil i mě. Organizační zajištění bylo po oba dny vynikající. Ubytování bylo odpovídající podmínkám (stavební úpravy). Strava byla výborná, pouze dětem chyběla druhá večeře, na kterou jsou z domova zvyklé (kolem 21. hodiny). Velkým přínosem a poučením byla pro mé děti z "venkova" příležitost cestovat prostředky MHD a poznat život a ruch třetího největšího města u nás. Už se s dětmi těšíme na další shledání.

L. Schenková, Dětský domov Fulnek

Ve dnech 31.3.2008 a 1.4.2008 se konal kurz, který měl děti z dětských domovů připravit na život mimo ústavní zařízení. Přednášky byly sice dlouhé, avšak zajímavé a pro děti i jejich doprovod velice přínosné. Vše bylo skvěle naplánováno a spolupráce s organizátory skvělá.

V. Mlýnková, Dětský domov Lichnov

Našich pět dětí ve věku od šestnácti do sedmnácti let jelo na kurz ve velkém napětí, co je čeká. Ze všech stran dostávají informace, jaké to bude, až jednou budou muset opustit zdi našeho domova. Skutečnost je však vždy jiná od představ. Proto jsme uvítali možnost zapojit se do Vašeho projektu. Teoretická část v Ostravě všem přinesla ucelené informace nejen o právech a povinnostech, ale také o tom, kam se obrátit pro radu a pomoc při hledání zaměstnání. Velmi poučná byla návštěva Renarconu, kde byla velmi poutavá přednáška o drogách a drogové závislosti. Tyto informace jsou velmi důležité pro všechny děti, nejen pro děti z ústavních zařízení. Největší ohlas však mělo počítačové vzdělávání, naše děti odcházely z přednášky jako poslední a volný přístup k internetu na závěr hodiny si doslova užívaly. Exkurze na úřad práce v Ostravě bude pro všechny zúčastněné aktuální teprve po

odchodu z DD, stejně jako všechny ostatní informace. Teprve v budoucnosti, jako dospělí, ocení všechny získané materiály, které dostaly společně s batohem. Snad se jim do té doby neztratí, velmi dobrý byl nápad zkompletovat vše do složky.

Velmi zajímavá byla i testová část, kterou děti absolvovaly v prostředí DD. Byla velmi časově náročná vzhledem k tomu, že nemáme počítačovou síť v jedné místnosti. Velké poděkování patří všem lektorům, kteří se na teoretické části kurzu podíleli. Zvláště bychom chtěli poděkovat za skvělou organizaci a zajištění maximálního pohodlí při ubytování, stravování a také cestování. Za všechny zúčastněné děti ještě jednou děkuji.

E. Solařová, Dětský domov Liptál

Praktická část kurzu byla stejně jako teoretická část velmi dobře organizačně zajištěna. Pokud si můžu dovolit hodnotit, tak jednoznačně kladně, a to všechny přednášející lektory. Nejvíce mě oslovil jistě PhDr. Svoboda, stejně jako děti, především svým vyjadřováním, znalostí dětské problematiky a problematiky dospívajících. Jediným malinkým kazem byl částečně neprofesionální přístup poslední přednášející – paní vychovatelky z DD a to vůči nám dospělým a vlastně kolegům. Prostředí bylo velmi příjemné, kladně je hodnocena možnost využití volného času po přednáškách – bazén, bowling, okolní příroda. Z mého pohledu hodnotím tuto část kurzu na výbornou.

Blanka Flisníková, ředitelka, Dětský domov Nový Jičín

Kolegyně Nickelová i naše děti mne informovali o průběhu projektu, který jste pro ně připravili. Musím říci, že jsem byla překvapena hodnocením některých našich dětí, které jsou ve věku, kdy jsou aktuálně nespokojeny téměř se vším a neustále se nudí. Tentokrát, bez výjimky, byli spokojeni všichni. Kolegyně mne seznámila i s materiály, které jste v souvislosti s realizací projektu vydali, budou nám k užítku i do budoucna. Musím říci, že z informací, které mám, bylo všechno fajn. Využívám tedy této možnosti, abych oficiálně poděkovala za možnost účastnit se kvalitního projektu. Srdečně zdravím a budete-li v budoucnu podobné aktivity organizovat, rádi se zúčastníme.

D. Flašarová, Dětský domov Opava

Praktická část projektu "Život mimo ústavní zařízení" konané dne 16. - 18. 4. 2008 v hotelu Sepetná na Ostravici proběhla ve srozumitelném podání všech přednášejících. Myslím si, že záměr této akce se podařil a věřím, že start do života po opuštění DD bude snazší pro většinu zúčastněných dětí. Chválím perfektně připravený projekt po všech stránkách, není co vytknout. Děkuji za sebe i za děti organizátorům této skvělé akce.

P. Latka, Dětský domov Budišov nad Budišovkou

Měřítkem je spokojenost dětí a ty si pobyt v Beskydech moc pochvalovaly. Prostředí velmi pěkné, přímo perfektní. Servis a zajištění také. Vyplatí se sehnat ty nejlepší lektory, kteří dokážou zvládnout a zaujmout i naše domovské děti, patřičně je vtáhnout do daných problémů. Děti jsou více uzavřenější, je s nimi těžší spolupráce. Možná by se vyplatil i dlouhodobější projekt na více setkání. I přesto, že už se děti znají, vzájemný stud před sebou a strach z neúspěchu je neustále blokoval k větší aktivitě. Také se jedná o děti se sníženým intelektem a některé věci nejsou schopné zvládnout a pochopit.

L. Kubzová, Dětský domov Ostrava-Hrabová

Podle mého názoru byla druhá část kurzu "Život mimo ústavní zařízení" pro děti velmi zajímavá a přínosná. Především bylo pro děti dobré, že se zapojovaly a samy se snažily určité situace řešit. Myslím si, že by bylo dobré v takovýchto kurzech i nadále pokračovat.

B. Nevlud, Dětský domov Frýdek-Místek, Na Hrázi 2126

Ubytování a stravování bylo špičkové, totéž platí o personálu hotelu. Nyní k samotnému kursu. Lektoři kvalitní – u dětí vyhrál pan Svoboda. Dětem více vyhovovaly scénky, praktické ukázky a dovednostní hry než klasická přednáška. Možná by bylo přínosnější, kdyby se pracovalo v menších skupinách, kde by se děti méně styděly a více zapojovaly do diskuzí. A ještě jedna věc, že tyto kurzy by měly být hlavně pro děti, které budou z DD v brzké době odcházet a více si uvědomují dopad tohoto okamžiku než děti, které ještě třeba chodí do ZŠ. Ale to je asi věcí jednotlivých ředitelů DD.

D. Jančálková, Dětský domov Fulnek

První části projektu jsem se nezúčastnila, takže nemůžu srovnávat kolik informací si děti z tohoto kurzu přivezly, kolik si vzaly do života, nebo jak spolupracovaly. Přes počáteční obavy, se kterými jsem odjížděla, se tyto obavy rozplynuly během prvních deseti minut strávených na hodině kurzu. Byla jsem příjemně překvapena chováním a vystupováním dětí. Postupně se zbavovali studu a trémy a začali s lektory i se skupinou spolupracovat. Většina dětí neměla do této doby žádné, nebo pramalé zkušenosti se prezentovat, nebo vystupovat před tak velkou skupinou lidí (myslím si, že to byla pro děti největší překážka). Díky rozhovorům a praktickými ukázkami, začali samostatněji přemýšlet, spoléhat se víc na sebe a hlavně si začali někteří "věřit". Jsem ráda, že jsem se s dětmi mohla zúčastnit tohoto kurzu, který má za cíl nejen usnadnit start do života a připravit tyto mladé lidi na

další etapu života, která nebude pro mnohé jednoduchá, ale také rozvíjet jejich osobnost, samostatnost a spoustu dalších vědomostí a praktických dovedností.

V. Mlýnková, Dětský domov Lichnov

Po teoretické části kurzu se všichni velmi těšili na praktickou část v Beskydech. Prostředí předčilo všechna očekávání a má nemalou zásluhu na tom, jak všechny děti zodpovědně přistupovaly k jednotlivým přednáškám. Velmi si je získala paní Ivana Fialová a bylo zajímavé sledovat, jak se děti nadšeně zapojovaly do her a scének, jak i málomluvní jedinci začali bez zábran a ostychu komunikovat. Zrovna tak bylo velmi přínosné posezení s Janem Svobodou. Jeho neformální přístup mu zajistil pozornost všech zúčastněných. Nejen dětí, ale i dospělých. Volný čas děti trávily využíváním všech možností, které ubytovací středisko poskytovalo – bazén, bowling, internet, vycházky do okolní krásné přírody.

Za všechno jménem našich dětí děkuji a doufám, že celá vzdělávací akce bude mít úspěch. V tom, že usnadní dětem cestu životem, až budou muset opustit zdi dětského domova. Doufám, že to nebyl poslední Váš projekt, neboť v našem dětském domově děti stále dorůstají.

L. Banášová, Dětský domov Milotice nad Opavou

Co se týče celkového průběhu kurzu, myslím si, že byl pro děti určitě zajímavý, dokáží si také díky němu více uvědomit, co je v budoucnu čeká (až se osamostatní, budou muset odejít do života apod.). Zjistili i od jiných lidí (nejen od svých "tet vychovatelek"), že se jim snažíme tímto způsobem ulehčit život, částečně je připravit na určité životní nástrahy, pomoci jim. O podobných věcech neustále spolu s dětmi hovoříme, tyto kurzy však mají pro ně větší váhu a dokáží si z nich více odnést. Děti byly s kurzem velice spokojeny, materiály, které na kurzu obdržely, si také důkladně pročetly a prostudovaly. Závěrem: Děkujeme mnohokrát, že se naše děti mohly tohoto kurzu účastnit, určitě byl pro ně přínosem a děkujeme všem lidem, kteří se na přípravě a průběhu této akce podíleli.

D. Hradecká, Dětský domov Frýdek-Místek, Bruzovská ul.

Tohoto kurzu se ve dnech 13. – 14. 5. 2008 zúčastnilo pět dětí z našeho zařízení. Všechny přednášky byly velice zajímavé a pro děti budou určitě v budoucnu při řešení jejich situací přínosem. Všechny materiály, které děti dostaly jsou kvalitně zpracovány i s ohledem na porozumění textu. K tomu má každý možnost vyplnit formuláře potřebné k získání zaměstnání přímo na CD.

Nemůžu říci, která přednáška mě zaujala nejvíce, jelikož všechny byly svým způsobem poučné a splnily svou funkci. Během celého pobytu bylo o nás perfektně postaráno. Jídla bylo tolik, že i naše děti, které toho sní hodně, byly přejedené. Ubytování perfektní. Chtěla bych vám ještě jednou poděkovat za milý přístup k nám všem, za starostlivost a zdárný průběh této akce. Cítili jsme set tam všichni velice dobře.

Š. Jančíková, Dětský domov Čeladná

Pracuji jako vychovatelka a metodička patologických jevů v Dětském domově v Čeladné. V období mé praxe jsem měla možnost účastnit se několika projektů. Mnohé z nich byly zajímavé, některé zbytečné, dětmi neoslovující. S radostí mohu konstatovat, že jsem díky tomuto projektu společně s dětmi smysluplně využila čas a prožila krásné chvíle. Děti si tento projekt nemohly vynachválit a dožadují se dalšího běhu. Tento projekt hodnotíme s dětmi na výbornou a těšíme se na další spolupráci. Držím vám palce a mnoho úspěchů při dalších aktivitách.

3.3 Hodnocení projektu lektory

J. Kachlová, MMO

Myslím, že ten kurs byl povedený a jeho zaměření bylo vhodné pro obě věkové skupiny. Z mého pohledu bylo samozřejmě jednodušší přednášet těm starším, jsou ukázněnější, ale zaujmout ty menší a něco jim dát, je o to zajímavější. Nemohu posoudit, co děti, ale zdálo se mi (teď mluvím za svůj kurs, samozřejmě), že je to docela zaujalo, i se ptali a mám alespoň pozitivní odezvu od vychovatelů z obou skupin, že to bylo zajímavé, podané tak, aby to děcka chytlo a určitě přínosné. Možná bych přivítala o jednu vyučovací hodinu navíc, u těch menších bylo nutné více "kouskovat", aby udrželi pozornost a ten čas se hodně tříštil.

K. Ördöghová, ÚP

Kurz "Život mimo ústavy" byl perfektně organizačně zvládnutý a touto cestou chci poděkovat organizátorům také za péči, kterou věnovali nejen dětem, ale i lektorům. Za svůj blok se domnívám, že je v takovém časovém rozsahu vhodnější pro starší věkovou kategorii. Po zkušenostech s touto skupinou se budu snažit některé pasáže případně trochu rozšířit, časově by se to dalo zvládnout asi ve shodném rozsahu. Pro menší děti by asi bylo vhodnější poradenství k volbě povolání a motivace ke studiu, takže z mého pohledu už bych se raději zaměřila na starší děti, pro které jsou tyto informace cennější.

Jan Hlaváč, Renarkon

Projekt se mi velice zamlouval, myslím si, že toto je směr, kterým by se měla péče o ústavní děti a mládež vyvíjet. Materiálně si myslím, že děti nestrádají, ale toto je pro ně dle mého důležitější a byť to asi ještě v této chvíli neocení v plné míře, tak do dalšího života i přínosnější. Pakliže se bude projekt opakovat, rád se budu spolupodílet.

P. Augustinský, VÚ Janová

Úvodem Vám musím poděkovat za možnost zúčastnit se projektu "Život mezi ústavu" a oceňuji především ten fakt, že se konečně Ostravská univerzita začala zabývat dětmi v ústavní péči, jelikož jedním z oborů je i vychovatelství či speciální pedagogika a tudíž nejen děti získají informace o životě mimo ústav, ale i vyučující z OU mají jedinečnou možnost zpětné vazby o možnostech práce s dětmi v ústavní péči. Ne vždy totiž mají reálný náhled na práci s dětmi, k čemuž přispívá i ten fakt, že se setkávají pouze s motivovanými studenty.

Vámi zmiňovaný návrh pracovat pouze se skupinou starších dětí je rozhodně na místě, protože v případě mladších dětí projekt nahrazuje práci ústavu či dětského domova, který by tyto aktivity měl mít zařazený do ročního plánu výchovně vzdělávacích činností. U skupiny starších je projekt na místě, jelikož může opětovně zdůraznit či připomenout fakta nezbytná pro život mimo ústav, ať už z důvodů blízké zletilosti či pozdního nástupu do ústavu.

Také je rozhodně na místě pracovat s dětmi, které mají zájem. Mohou být pasivní, ale nesmí předkládané informace bojkotovat nebo přímo sabotovat. Tudíž se zde nabízí otázka výběru do projektu. Zřejmě by měl být dlouhodobější a měl by nabízet nejen důležité informace, ale taky jistou atraktivitu, například častější střídání přednášek a aktivních činností. Přeci jen je v našem náhledu den přednášek a den exkurzí mnohem snesitelnější, než pro děti, pro které je den přednášek nekonečný a při třetím bloku již nejsou schopni koncentrace a vypouští vše. Samozřejmě by bylo velice náročné finančně i organizačně realizovat dvoudenní projekt mimo město, ale jeví se mi jako neúčinnější.

Pro volnočasové aktivity mezi jednotlivými bloky bych oslovil studenty a hlavně přednášející z OU, ať se seznámí s přímou prací s dětmi z ústavů a předvedou své pedagogické mistrovství. Nedělil bych projekt na dvě části ve městě a mimo město a ještě s rozstupem několika měsíců hlavně z důvodů intenzity a ztráty souvislostí, rovněž z důvodu odchodu dětí po 18. roce pryč z ústavu a tudíž by se již nemohly zúčastnit. Ústavy a domovy by měly dlouhodoběji vytipovávat děti, které zletí nedlouho po absolvování kurzu. Kurz by měl mít jasně stanovený termín delší čas dopředu.

V. Indra, Věznice Heřmanice

Práce psychicky náročná, nicméně zajímavá a určitě pro děti přínosná. Je nutno zachovat při školení názornost a konkrétnost – případy ze života a využívat psychoher. Jinak by bylo obtížné udržet pozornost. Vhodná je práce přímo se skripty, kde jsou jednak příběhy a také konkrétní dotazy, případně poučení do společné diskuse. Je vhodnější dělat častější a kratší přestávky, protože mnoho dětí je hyperaktivních. Celkově hodnotím tuto akci jako přínosnou pro obě strany.

J. Svoboda, Ostravská univerzita

Podle mého názoru byli kluci i holky moc fajn. Moje připomínky: prostředí pro ně důležité, aby se naučili v něm pohybovat, protože většina z nich na takové prostředí nedosáhne. Stálo by za to jim vysvětlit v takovém prostředí etiku stolování, zásady chování a jednání od objednávky po jídlo různými příbory atd. K organizaci ze strany organizátorů nemám žádné připomínky, přístup považuji za velmi kvalitní, profesionální.

Velikost skupiny odpovídala možnostem, menší ani větší bych neupřednostňoval. A jedna připomínka – lépe propracovat věkovou skladbu, udělat skupinu mladších (do 14 let) a starších (nad 14 let). Rozhodně však dohromady chlapci a dívky.

Děkuji Vám za přizvání do projektu, byla to pro mě příjemná práce a opakování zkušenosti, kterou mám již z dřívější doby, před zhruba 15 lety.

I. Fialová

Zkušenost s vedením kurzu mě vedle k následujícím úvahám:

- a) určitě v kurzu pokračovat
- b) témata rozšířit – navázat na ta, která již byla a doplnit novými (zdraví, výchova dětí v rodině, partnerství, kriminalita, hospodaření s penězi, dělba práce v domácnosti apod.)
- c) skupiny maximálně do 10 osob
- d) skupiny diferencovat podle věku a v závislosti na věku zpracovat témata
- e) zvážit rozdělení DD a ústavů, pokud by k rozdělení nedošlo, pak mít skupiny smíšené se striktním dodržením věkových kategorií a s poměrem minimálně 2:1 (DD: ústavy, tj. např. 8 dětí z DD a 2 z ústavu)
- f) kurz realizovat mimo – výjezd
- g) kratší výukové celky – maximálně 4 vyučovací hodiny v průběhu dne v kombinaci se sportem nebo praktickými dovednostmi, kinem, nácvikem divadla, bazénem, výukou soše, jízdou na koni, vařením aj. Projekt se mi velice zamlouval, myslím si, že toto je směr, kterým by se měla péče o ústavní děti a mládež vyvíjet. Materiálně si myslím, že

děti nestrádají, ale toto je pro ně dle mého důležitější a byť to asi ještě v této chvíli neocení v plné míře, tak do dalšího života i přínosnější.

Pakliže se bude projekt opakovat, ráda se budu spolupodílet.

V. Indra, Věznice Heřmanice

Druhý kurz byl podstatně lepší, možná se osvědčilo, že byli přítomni vychovatelé a možná by se i mohli zapojit v budoucnu do praktického cvičení, aby jako jejich autority udrželi kázeň. Myslím, že tento způsob kurzu a téma je vhodnější pro věkovou kategorii 15 až 18 let. Jinak organizace velmi dobrá, snad se časem projeví, že to přímo pro zmíněné dospívající mělo pozitivní efekt. S negativním efektem bych se mohl setkat v budoucnu v našem zařízení.

M. Prokešová, Ostravská univerzita

Prostředí bylo skvělé, děti byly milé a koncentrované, spolupracovaly, organizace byla celkově dobře zajištěna. Program byl přínosný jak pro účastníky, tak pro lektory.

I. Symerská, Dětský domov Ostrava, Na Vizině

Byla dobře vybrána sourodá skupina dětí, které měly zájem o to, aby se něco nového naučily. S takovou skupinou se dá potom i dobře pracovat. Vzhledem k minulým kurzům, kde byly i chlapci z VÚ jsem pocítovala u dětí větší klid a vnímavost. Napadá mě, že jsme jim moc neřekly, co dělat a kam se obrátit po odchodu z DD, ale to by bylo námětem na samostatný kurz - nejlépe formou sociálních her. Po všech zkušenostech jsem přišla na to, že pokud jsou zapojeni do problému, který si mohou osahat, byť jen jako momentální „herci“, daleko lépe pak v dané situaci reagují i v reálném životě.

4. TESTOVÁNÍ

Třetí, čtvrtý a pátý speciální kurz byl rozšířen o testování učebních stylů žáků a testování znalostí žáků. Testování se zúčastnilo 12 zařízení institucionální péče. Testování zajišťovalo dodavatelským způsobem Metodické a evaluační centrum, o.p.s. při Ostravské univerzitě v Ostravě. Dodavatel vypracoval tři druhy zpráv: Zpráva z testování vstupní úrovně žáků (62 zpráv), Zpráva z dotazníku styly učení – LSI pro žáka (61 zpráv), Zpráva z dotazníku styly učení – LSI pro vychovatele (12 zpráv).

4.1 Testování učebních stylů

Testování učebních stylů žáků proběhlo pomocí dotazníku LSI (Learning Style Inventory) autorů R. Dunnové a K. Dunna. V dotazníku byly sledovány následující proměnné: preferování ticha, hluk při učení, potřeba světla při učení, potřeba tepla při učení, nábytek, vnitřní motivace, vytrvalost, odpovědnost, strukturování úkolů, učit se sám, učit se s kamarády, autorita dospělých, auditivní/vizuální učení, taktilní učení, zážitkové učení, konzumování jídla, pití při učení, ranní/večerní učení, dopolední učení, změna místa při učení, vnější motivace – rodiče, vnější motivace – učitel.

Statistické zpracování výsledků žáků z dětských domovů a výchovného ústavu bylo provedeno v programu NCSS. Z výsledků vyplývá, že skupina vykazovala standardní výsledky ve všech 21 sledovaných proměnných. Výraznější preference vykazovala skupina v proměnných: potřeba tepla při učení, tedy v zajištění světelné a tepelné pohody při učení. Výraznější výsledky byly dosaženy také v oblasti učit se sám/učit se s kamarády. Děti preferovaly učení s kamarády, což odpovídá potřebám diskutovat o učivu se spolužáky, společně plánovat učení a pracovat ve skupinách. Žáci dále potvrzovali menší význam u proměnné: vnější motivace – rodiče a vyšší u proměnné: vnější motivace učitel. U sledované skupiny se dále projevila vyšší potřeba strukturování úkolů ze strany učitelů a nižší vnitřní motivace.

4.2. Testování vstupní úrovně znalostí žáků

Test se skládal z českého jazyka, matematiky a obecných studijních předpokladů. Nejlepší výsledky žáci dosáhli v českém jazyce (úspěšnost 61,36 %), poněkud nižší úspěšnost byla zjištěna v matematice (45,38 %). V obecných studijních předpokladech (56,5 %) se

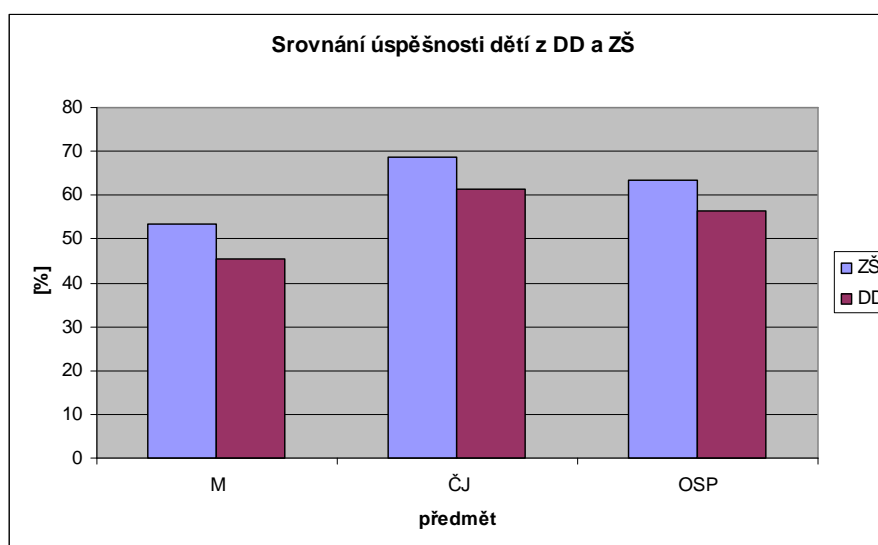

zjišťovalo, jak člověk myslí a pracuje s informacemi. Následující tabulka uvádí deset nejúspěšnějších žáků v testování s uvedením dětského domova, kde pobývají.

Tabulka č. 3: Prvních deset nejlepších žáků

Jméno a příjmení	Věk	ČJ / Ú [%]	Mat / Ú [%]	OSP / Ú [%]	Celková Ú [%]	Dětský domov
Adam Zbereščiák	16	80.00	79.03	94.44	84.49	DD Čeladná 87
Václav Saran	17	74.44	91.94	83.33	83.24	DD Frýdek-Místek, Na Hrázi 2126
Tomáš Kopečný	19	85.56	72.58	88.89	82.34	DD Čeladná 87
Pavla Chmelová	18	87.78	59.68	94.44	80.63	DD Nový Jičín, Revoluční 56
Miroslav Marek	18	76.67	74.19	88.89	79.92	DD Budišov nad Budišovkou, ČSA 718
Monika Večeřová	17	85.56	75.81	72.22	77.86	DD Liptál 91
Petra Ševcová	21	85.56	62.90	83.33	77.26	DD Čeladná 87
Sandra Vojkůvková	17	74.44	69.35	77.78	73.86	DD Frýdek-Místek, Bruzovská ul. 328
Martin Gažik	17	74.44	56.45	83.33	71.41	DD Lichnov 253
Jar. Myslikovjan	17	88.89	46.77	77.78	71.15	DD Lichnov 253

Srovnání úspěšnosti v testování se vzorkem žáků ze základních škol ukázalo, že rozdíly ve výsledcích se liší pouze nepatrně.

Vedení otestovaných dětských domovů byla nabídnuta konzultace závěrečných zpráv. Pět dětských domovů tuto spolupráci přijalo, tři dětské domovy požádaly o konzultaci v měsíci září.

V. Mach – vyhodnocení konzultací

Pohled na testování dětí z DD ze společenského hlediska: Spokojenost ředitelů a ředitelek se zapojením DD do tohoto testování je vysoká. Jejich děti se poprvé zúčastňují testování, protože školy, které navštěvují testování s nimi vůbec neprovádějí. Neuvěřitelně to zvyšuje sebevědomí dětí DD. Oceňují rovněž to, že testování bylo v rámci projektu zdarma, protože je velmi nepravděpodobné, že by si děti DD testování zaplatily.

Pohled na testování z odborného a organizačního hlediska: Zde uvedu nejčastěji se vyskytující připomínky ředitelů a vychovatelů, se kterými jsem konzultoval výsledky testování. Protože se nejedná o učitele, bylo méně připomínek k testům z matematiky a češtiny. Přesto je zarazila vysoký rozdíl v úspěšnosti. Objevil se názor, že test z matematiky je obtížnější, a proto procentové hodnocení je velmi často o více než 20% nižší proti češtině. Více připomínek bylo k testům OSP. Zde se několikrát velmi výrazně rozcházelo hodnocení vychovatelů, které je podloženo dlouhodobým pozorováním a výsledkem testu. Zdá se jim nemožné, aby žák zvláštní školy dosáhl v tomto testu 100% úspěšnosti. Naopak, nejlepší žák dosáhl pouze 12% úspěšnosti. Žáci s poruchami učení (dyslexie) měli na test stejný čas, a proto dosahovali mnohem nižší úspěšnosti. Těchto připomínek se vzhledem k počtu testovaných žáků objevilo více, a proto si myslím, že k odbornému vyhodnocení jsou výsledky testů OSP hůře použitelné. Děti do DD přicházejí z velmi zvláštního prostředí, proto velmi často poruchy učení nemají diagnostikovány, takže oficiálně žádné úlevy nemají a sami o své poruše nevědí. Doporučuji pro další testování (o které je opravdu zájem, pokud bude zdarma) výrazně zlepšit komunikaci s vychovateli DD. Rovněž by se neměl na začátku testování objevit test z cizího jazyku a hned tedy musíte těmto dětem oznámit, že to není pro ně.

Konzultace výsledků testování byla pro mne velmi poučná.

4.3 Hodnocení testování vychovateli

L. Banášová, Dětský domov Milotice nad Opavou

Výsledky testů jsme společně s dětmi již v minulém týdnu vyhledávali na internetu, protože jsme byli zvědaví, jak děti dopadly. Já osobně jsem byla překvapená tím, že u dětí,

od kterých jsem očekávala více, nedopadly příliš dobře a od dětí, od kterých bych zase mnoho neočekávala, dopadly naopak poměrně slušně. Děti vyplňovaly dotazníky o samotě, měly možnost se nad nimi důkladně zamyslet. Při čtení výsledků pak některé děti zhodnotily, že se mohly snažit více, případný neúspěch sice nebraly nijak tragicky, ale bylo na nich vidět mírné zklamání. Naopak ty děti, které dopadly lépe, měly značnou radost.

D. Hradecká, Dětský domov Frýdek-Místek, Bruzovská ul.

Testování proběhlo v rámci kurzu „Život mimo ústavní zařízení“. Část proběhla během tohoto kurzu a část v našem domově. Se zástupci společnosti MEC se nám spolupracovalo dobře. Děti vyplňovaly testy se zaujetím a snažily se, aby každý z nich měl co nejlepší výsledky.

Po zaslání těchto testů děti mezi sebou tyto závěry konzultovaly. Závěrečné výsledky budou pro nás určitě zajímavé tím, že můžeme dětem poskytnout podmínky pro výuku a na druhé straně jsme zjistili úroveň jejich znalostí. Zprávy přišly nádherně zpracované. Na první pohled je zřejmé, že ten, kdo je zpracovával, tomu věnoval mnoho času. Ještě jednou bych chtěla jménem dětí poděkovat.

ZÁVĚR

Děti vychovávané v ústavní péči často dosahují nízké úrovně školního vzdělání, mají sníženou schopnost sociální integrace, mají potíže v navazování vztahů, jsou výrazně více ohroženy sociálně-patologickými vlivy než děti vychovávané v kvalitní rodině. Ústavní výchova limituje rozvoj pozitivního vztahu dětí k práci. Všechny výše uvedené faktory často způsobují selhání mladého člověka po odchodu z ústavního zařízení. Mnozí končí v řadách dlouhodobě nezaměstnaných, nemohou si udržet bydlení a jsou svými osobními problémy strháváni ke společensky nežádoucím činnostem (kriminalita, abúzus drog apod.). Velmi často dochází k tomu, že kvůli nedostatečné osobní motivaci nedokončí školní docházku. To je jedním z nejzásadnějších důvodů následného selhání, protože je snížena jejich šance uplatnit se na trhu práce.

Věřím, že se podařilo splnit hlavní cíl projektu:

- pomáhat alespoň vybrané skupině dětí, aby se vypořádaly s potížemi spojenými s odchodem z domova a s problémy, které mají v dětském domově nebo ve výchovném ústavu
- zorganizovat a uskutečnit kurzy, které jsou zaměřeny na rozvoj osobnosti, na získání přátelských vztahů ve skupině a veškeré tyto činnosti jsou vedeny takovou formou, aby děti své poznatky, dovednosti a zkušenosti mohly uplatnit prakticky ve svém životě
- nabídnout mladým dospělým teoretické ale i praktické informace z oblasti zaměstnání, práv dětí a mládeže, ekonomiky běžného života a práce s prostředky komunikačních technologií
- předat informativní brožurku, kde kdykoli naleznou důležité informace, které během svého osamostatnění zcela jistě dříve nebo později uvítají.